

fag og arbejde

fagbladet for FOA

Ligeløn

Kampen
er ikke slut

Side 20

Ud af isolationen

Værested for
etniske ældre
i Vollsmose
er en succes
Side 6

ELSKER...

Den perfekte gave til din kæreste. Nu kan du privatlease en Renault Clio med en engangsydelse på kun **5.900,-**

ELSKER IKKE...

ELSKER...

...og få ny bil i 24 mdr./30.000 km for kun **1.999,-** måned...

ELSKER IKKE...

ELSKER...

...med udstyr til både gården og gaden.
5-dørs, metallak, aircondition, el-spejle osv...

ELSKER IKKE...

ELSKER...

...og helt uden ubehagelige overraskelser, for prisen er **inklusive** service og leveringsomkostninger.

ELSKER IKKE...

ELSKER...

...plads til hele familien? Vælg en stationcar for kun **136,-** mere pr. måned.

www.renault.dk

GLEMTE DU VALENTINES DAG? GØR DET GODT IGEN MED EN RENAULT CLIO. Nu kan du godt spare blomsterne og chokoladen. Vi er gået sammen med Krone Kapital A/S om et tilbud, der helt sikkert vil gøre din kæreste blød i knæene. Det er ikke længere nødvendigt at tale med banken for at få en ny bil. Med en engangsydelse på kun 5.900 kr. kan du lease en ny bil i 24 måneder/30.000 km for kun 1.999 kr./måned. Tilbuddet gælder Renault Clio 1.2 16v 75hk Expression med masser af udstyr, bl.a. aircondition, el-spejle og alu-detajler, og både service, metallak og leveringsomkostninger er inkluderet, så du ikke får nogen uventede udgifter. Kontakt os for mere information eller kig forbi, hvis du er blevet lun på tilbuddet.

Oprettelse koster 2.850 kr., 1.gangsydelse er 5.900 kr. og den månedlige ydelse er 1.999 kr. for 5-dørs hatchback og 2.135 kr. for stationcar. Brændstoføkonomi for begge modeller v. blandet kørsel: 16,9 km/l og CO2-udledning 139 g/km. Pris ved køb er 154.900 kr. for 5-dørs og 166.900 kr. for stationcar. De viste biler kan være med ekstraudstyr.

Roskildevej 20 · 2620 Albertslund
Kirstinehøj 62 · 2770 Kastrup

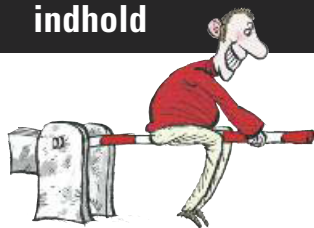
Tlf. 7259 1000
Tlf. 7259 1500

Nærum Hovedgade 1 · 2850 Nærum
Bytoften 7 · 4000 Roskilde

Tlf. 7259 1800
Tlf. 7259 1900

Læs mere på bilial.dk

Grænseoverskridende leder

Vores leder flirter åbenlyst med kvinderne i gruppen og er truende, hvis man er uenig med ham. Hvad kan jeg gøre, spørger en sikkerhedsrepræsentant. **Panelet svarer side 42**

Marianne kæmper med tiden

Marianne Balcer fra Vordingborg Hjemmepleje oplever dagligt, at der ikke er afsat tid nok til at komme rundt mellem borgerne

Side 16

Den klemte generation

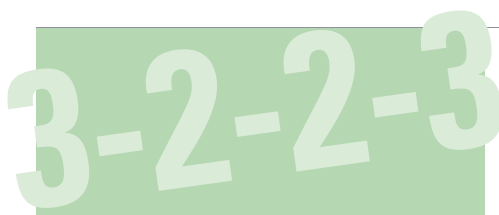
De kommende år vil betyde en kraftig stigning i antallet af etniske ældre, der får brug for offentlig hjælp, fordi deres familier har svært ved at passe dem

tema side 6-12

Utilsigtede hændelser

I løbet af 2010 skal medarbejderne i ældreplejen til at indberette utilsigtede hændelser, sådan som kollegerne på sygehusene allerede har gjort i flere år

side 13

Tid til at puste ud

Muligheden for at lade batterierne op mellem arbejdsdagene mindsker stressen og fastholder medarbejderne. På Solgården i Nysted er alternative arbejdstidsmodeller en succes

side 32

Også i dette nummer

- Landet uden ligeløn**
- Dennis K. Forlig eller konflikt?**
- Kvindefag & kvindedag.** Se billederne
- Fra nul til 200.000 kr.**

- side 20**
- side 28**
- side 29**
- side 36**

Mandeløn til kvindedefag

Hvorfor er det lige, at det skal give mere i løn at køre med breve og pakker end at køre rundt og hjælpe psykisk syge?

Her i bladet kan du møde ægteparret Anette og Henning Johansen. Jeg vil vove den påstand, at hendes job som sosu-assistent i socialpsykiatrien er – mindst – lige så komplekst og ansvarsfuldt som hans job som postchauffør. Hun har tilmed en længere uddannelse. Men hun får klart mindst i løn.

Årsag: Hun befinder sig i et kvindedefag, som på trods af, at det holder hånden under nogle af samfundets absolut svageste borgere, stadig aflønnes som – et kvindedefag.

Den 8. marts kan vi skåle for 100-års-dagen for kvindernes internationale kampdag, men det sker med en underlig smag i munden. Arbejdsmarkedet er fortsat opdelt i mande- og kvindedefag, som på uklædelig vis fastholder job inden for sundhed, pædagogik og pleje som lavtlønsfag. Det er urimeligt. Det er håbløst umoderne.

Vi skal have has på uligelønnen. En vej frem er kønsopdelte lønstatistikker, ligeløn i overenskomster og brug af de svenske erfaringer. ■

Venlig hilsen
Gitte Hejberg,
chefredaktør

I Kina, Rusland og mange af de tidligere sovjetrepublikker er 8. marts en fridag og har status nærmest som mors dag.

Partistøtte – nej tak!

Hvis du vil undgå, at dine kontingent-penge bliver brugt til partistøtte, skal du bruge den kupon, du finder på side 46. FOA giver ingen partistøtte som forbund, men lokalafdelingerne bestemmer selv, hvordan de vil bruge deres penge.

Højere løn eller mere fryns?

Hvad gør dig glad på dit arbejde? Og hvad ville gøre dig endnu gladere? Er det flere omsorgsdage? Højere løn? Eller mere fryns? Det vil offentligt ansatte blive spurgt om i løbet af de kommende måneder. Svarene skal blandt andet bruges til at finde ud af, hvad der kan tiltrække flere medarbejdere til den offentlige sektor, og hvad der skal til for at fastholde dem, der allerede arbejder der. Analysen forventes at være færdig i løbet af efteråret. Mens vi venter på det, kan du allerede give dit svar. Deltag i debatten på foa.dk ■

100 år for kvindedagen

I år er det 100 år siden, kvindernes internationale kampdag, 8. marts, blev indstiftet. I København fejrer fagbevægelsen det med en demonstration for ligeløn, der starter ved Arbejdermuseet i Rømersgade klokken 16. Senere er der koncert i Vega med Speaker Bite Me, Sterling, Annika Aakjær og Kira Skov. FOA-medlemmer har gratis adgang – ellers koster det 100 kroner. Den gratis billet skal dog bestilles på LO Ungdoms hjemmeside loungdom.dk under arrangementer og kurser. ■

Også andre steder i landet fejres 8. marts. Få mere information på www.foa.dk/8marts

Mød Annika Aakjær i Vega den 8. marts.

FOTO: ANNIIKA AKJAER.COM

De rige sviner mest

De rigeste har et CO₂-udslip, der er næsten dobbelt så stort som de fattigstes, viser en opgørelse fra AERådet. De har muligvis råd til at skåne miljøet ved at spise økologiske varer, men til gengæld bruger de dobbelt så meget strøm, varme og benzin som mere jævne indtægtsgrupper. ■

At have sex i en alder af 90 er som at forsøge at spille billard med et reb.

GEORGE BURNS, AMERIKANSK KOMIKER

FOA har varslet konflikt

Da der endnu ikke er opnået et resultat i forhandlingerne om en ny overenskomst for de privatansatte, har FOA varslet strejke over for omkring 40 vikarbureauer og fritvalgs-firmaer foruden bus-selskabet Arriva. I alt er der varslet konflikt for cirka 2.000 med-

lemmer. En konflikt kan træde i kraft 1. marts, samtidig med overenskomsternes udløb, men forligsmanden kan udsætte konflikten i to gange 14 dage. ■

Følg forhandlingerne på www.foa.dk

Dropper tidsregistrering

Sønderborg Kommune dropper tidsregistrering, og pda'erne skal fremover alene bruges som telefon, køreliste og information om borgeren.

»Det koster at kontrollere. Vi kan frigøre ressourcer ved at afgive kontrol. Der skal naturligvis være et minimum af dokumentation, men den skal være relevant. Vi skal ikke detailstyre, men give medarbejderne magten tilbage. Gennem tillid styrker vi også arbejdsglæden,« siger direktør for Ældre-service *Tim Hansen*. ■

TEGNING: RASMUS BREGNHØJ

Kunstnerisk talent belønnes

Hvis du har et kunstnerisk talent, som du bruger til glæde for andre, så kan du søge om støtte fra Kulturfonden. Uddelinger fra Kulturfondens pengekasse – som desværre ikke er ret stor – sker hvert år i maj.

I 2009 fik 10 ansøgere tilskud på mellem 1.200 og 4.000 kroner.

For at komme i betragtning skal du være medlem af FOA og udfylde et ansøgningsskema, som kan fås hos Berit Bredelund Nielsen, telefon 4697 2251, eller hentes på www.foa.dk/kulturfonden.

Ansøgningen skal sendes til din lokale FOA-afdeling, som skal have den senest 1. maj. Kulturfondens bestyrelse behandler derefter ansøgningerne og beslutter, hvem der kan få tilskud. Alle ansøgere får besked om bestyrelsens beslutning inden udgangen af juni. ■

FOTO: STOCKXCHANG

Den mindste faggruppe i Social- og Sundhedssektoren er fodterapeuter med 16 medlemmer. Den største er sosu-hjælperne – dem er der 44.882 af.

Portører frygter ikke robotter

Roberta har vist, hvad hun dur til. Transportrobotten er blevet afprøvet på Svendborg Sygehus, og bortset fra enkelte situationer, hvor Roberta ville have forkørselsret til elevatoren, forløb testen positivt. Transportrobotter kan med fordel overtage en del opgaver og dermed frigive tid til andre opgaver, viser testen.

»Jeg ser Roberta som et godt hjælpemiddel, der giver mindre ensidigt gentaget arbejde,« siger *Per Pedersen*, tillidsmand for portører på Svendborg Sygehus.

Hvis transportrobotter indføres generelt på sygehuset, viser beregninger, at op mod halvdelen af sygehusets portører kan frigøres til andre opgaver. Men Per Pedersen vurderer ikke, at der er grund til at frygte for tab af arbejdspladser: »Hvis der anskaffes 25 robotter, kan det måske gå ud over en eller to portørstillinger, men jeg ser den først og fremmest som en hjælp til de portører, der er på sygehuset.« ■

FOTO: SWISSLOG.COM

Voksenelevløn er en succes

Antallet af elever, der får voksnelevløn, vokser eksplosivt på social- og sundhedsuddannelserne.

I november 2007 var det knap hver femte elev, og i november 2009 var det mere end

halvdelen af eleverne. Alle, der er fyldt 25 år og har mere end et års relevant beskæftigelse (inden for de seneste fire år), har mulighed for at tage en sosu-uddannelse med voksnelevløn. Det blev

aftalt ved trepartsforhandlingerne i 2007. Voksenelevlønnen er på 18.000-19.000 kroner om måneden. ■

Kom tobak i tanken

Tobak viser sig måske at være velegnet til at udvinde energi. Forskere på et amerikansk universitet har gensplejset tobaksplanterne for at gøre dem mere olieholdige. Hvis det lykkes, forventer de, at en hektar tobak vil kunne producere dobbelt så meget biodiesel, som en hektar sojabønner kan. ■

Etniske ældre kommer meget sjældent på plejehjem og modtager mindre hjælp end deres jævnaldrende danskere, selvom forskningen viser, at de er mere nedslidte og sygdomsramte. De klarer sig med familiens hjælp og har ofte meget ringe viden om den danske ældreomsorg. Men de kommende år vil betyde en kraftig stigning i antallet af etniske ældre, der får brug for offentlig hjælp, fordi deres familier har svært ved at passe dem.

Tusind tak, Danmark

Af **Anni Heiberg**

Foto: **Heidi Lundsgaard**

»Tusind tak, tusind tak.« Ordene bliver sagt igen og igen. Insisterende og vedholdende. De mange forskellige brugere af *Mimers Brønd* har et budskab, som det ligger dem meget på sinde, at journalisten bringer videre:

»Tusind tak til Dronning Margrethe og til regeringen. Vi får så meget hjælp her. I vores hjemland er der ingen hjælp. Derfor er jeg glad for, at jeg bliver gammel i Danmark,« siger den 84-årige palæstinenser *Mostfa Shihadi*.

Mostfa og hans kone får ellers ikke meget hjælp efter dansk målestok. De har sagt nej tak til hjælp derhjemme, de klarer sig. Det samme gør 82-årige *Abdel Hafez Murshed* fra Jaffa. Han bor hos sin datter.

»Hjemmehjælp er en god idé, men det bruger vi ikke. Vores familier passer os og hjælper os. Det er vores tradition,« fortæller Abdel.

Plejhjem er svigt

Da de to mænd bliver spurgt, hvad de mener om plejhjem, tænker de sig godt om. Det er jo en del af det danske samfund, og som sådan er det en god idé, synes de. Men det er ikke noget for dem.

»Vi vil gerne passes af vores familie. Min datter passer mig godt,« fastslår Abdel på arabisk. Ordene bliver oversat af den meget yngre *Hassan Abed*, som har sat sig ved samme bord i cafeen. Hassan selv får tårer i øjnene, da talen falder på plejhjem.

»Ja, nu kommer jeg til at græde,« siger han. »Min mor måtte på plejhjem i seks måneder, fordi jeg var syg og ikke kunne passe hende. Det var meget svært for mig, og derfor græder jeg. Min mor forstod ikke sproget på plejhjemmet, og i vores kultur passer vi selv vores familiemedlemmer. Vi føler, vi svigter, hvis vi ikke kan tage os af hinanden. Og alle vil tale om os, hvis vi sender vores familie på plejhjem.«

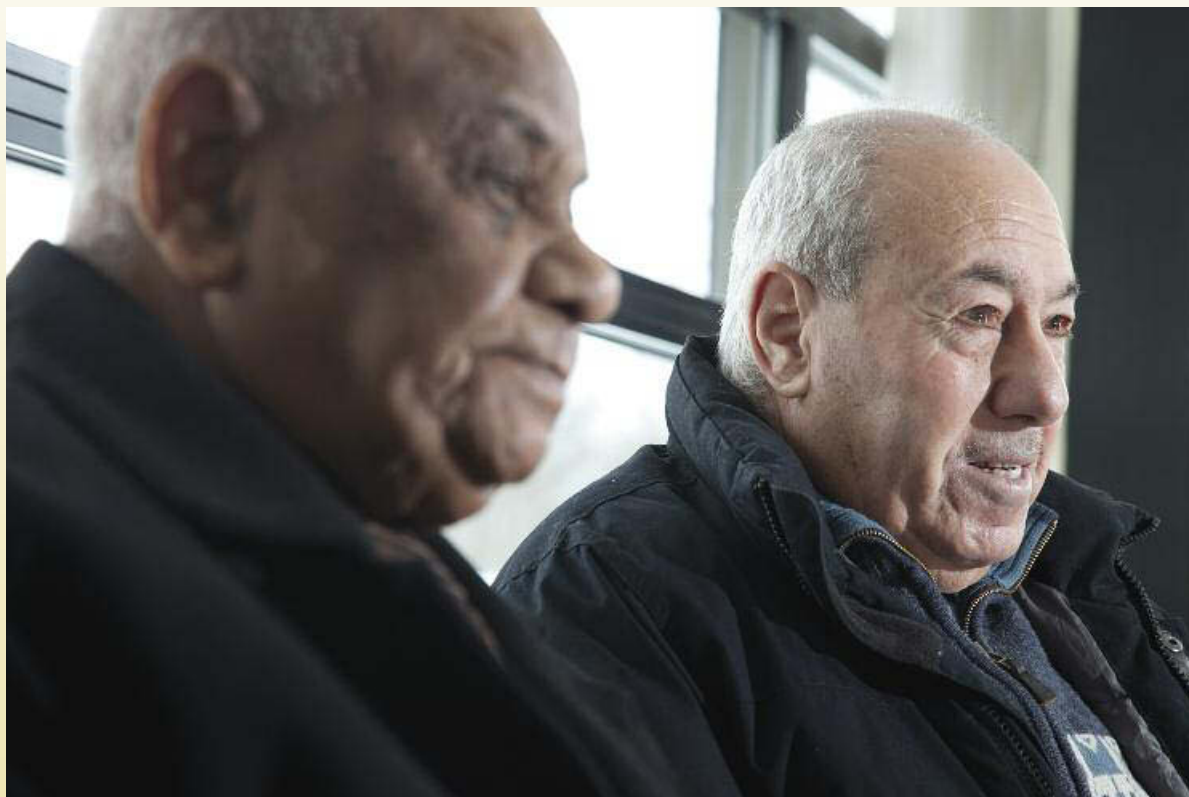
Forebyggende besøg

Mimers Brønd ligger midt i Vollsmose i Odense. Værestedets café er spartansk indrettet med borde, stole og et rullebord med termokander. Her handler det ikke om udstyr, men om samvær og fællesskab.

Gladere. Majid Ali Hussein fra Irak passer sin syge mand derhjemme, men kommer tit i Mimers Brønd. »Det gør mig gladere,« siger hun.

De ældre kommer typisk, fordi de har haft besøg af tosprogede social- og sundhedshjælpere, der tager ud som ældrekonsulenter. Ældrekonsulenterne har givet kommunen ny værdifuld indsigt i etniske ældres behov og muligheder. Konsulenterne har samtidig

Tak. »Husk nu at skrive tak til Danmark. Her får vi mere hjælp, end vi ville få i vores hjemland,« fortæller to palæstinensere, Mostfa Shihadi og Abdel Hafez Murshed.

- ▶ været med til at åbne dørene til det omgivende samfund for de ældre i Vollsmose. De tager gerne borgerne under armen på de første tøvende besøg i værestedet. Dermed viser ældrekonsulenterne en helt konkret vej ud af ensomheden. For de ældre har det betydet, at dagene nu byder på samvær og aktiviteter som gymnastik, madlavning og stavgang.

Ud af isolationen

En gruppe bosniske kvinder er kommet for at få *nada*, en populær øreakupunktur, som tilbydes på Mimers Brønd. De vil gerne snakke, men de mangler den bosniske ældrekonsulent, som lige nu er ved at videreuddanne sig. På opfordring prøver én af kvinderne, *Ismeta Skoko*, tøvende at fungere som tolk for gruppen. Hun har lært dansk ved at se tv og danske film.

»Hvis jeg havde nogle danske veninder, kunne jeg blive bedre til dansk, men det har jeg ikke,« undskylder hun, inden hun kaster sig ud i at tolke sine landsmænds svar.

»Vi havde ingen steder at komme, hvis vi ikke kunne komme her. Og vi begyndte at komme, fordi vi fik besøg af vores bosniske ældrekonsulent. Nu laver vi gymnastik og går stavgang, og det er vi meget glade

for. Før var vi mere alene og ensomme. Tusind tak til kommunen,« oversætter Ismeta. De mange ivrige smil i gruppen behøver hun ikke oversætte. ■

heiberg@reportagegruppen.dk

Mimers Brønd

Værestedet Mimers Brønd i Odense-bydelen Vollsmose er for ældre med anden etnisk baggrund. Stedet har cirka 150 brugere. Syv ældrekonsulenter med vietnamesisk, bosnisk, tyrkisk, somalisk, arabisk og iransk baggrund tager to gange årligt på forebyggende hjemmebesøg hos landsmænd, der er fyldt 65 år, og her introducerer de Mimers Brønd. Seks af ældrekonsulenterne arbejder også i Mimers Brønd. De mange nationaliteter blandt ældrekonsulenterne og de forebyggende hjemmebesøg er en vigtig årsag til, at værestedet oplever stor stigning i antallet af brugere.

Den klemte generation

Æressag. Mange etniske ældre er tabt i systemet, fordi de ikke taler sproget og kun har ringe kendskab til det samfund, de er en del af. De kender ikke mulighederne for offentlig hjælp og sætter en ære i at klare sig selv.

Tabt. »De her ældre er tabt i systemet, fordi de ikke kan sproget,« siger Jenny Havn.

Af **Anni Heiberg**
Foto: **Heidi Lundsgaard**

En generation i klemme. Sådan beskriver teamleder *Jenny Havn* de ældre, hun møder via sit arbejde på værestedet *Mimers Brønd* i Vollsmose. Det er ofte ældre, der ikke taler dansk, er flygtet fra krig og har mistet kontakten til deres hjemland. En generation i klemme mellem det danske samfund, som de ikke forstår og det land, de aldrig kommer tilbage til.

»Mange har krigstraumer. Der gik et års tid, før jeg blev opmærksom på, hvor meget det fylder. Det er ikke noget, der bliver talt meget om. Det gør for ondt. Borgerkrig må være noget af det værste, man kan opleve. At man ikke kan stole på nogen. Den oplevelse er svær at slippe og kan betyde, at mange ikke har tillid til demokratiet.«

Ældrekonsulenten forstår

Odense Kommune tilbyder etniske ældre forebyggende hjemmebesøg fra de er 65 år, fordi forskningen viser, at de ældes cirka ti år før danske ældre. Ældre-konsulenterne i Vollsmose tilhører seks forskellige nationaliteter, så de taler de ældres eget sprog. Det er meget vigtigt for fortroligheden.

De første besøg bruges til at lære hinanden at kende. Her er mange ældre afventende og lidt mistænksomme. Men herefter kan kontakten blive meget tæt.

»Når den første barriere er overvundet, kan ældre-konsulenten blive både brugt og 'misbrugt'. De ældre føler, at de kender én i systemet, og de hungerer efter at få hjælp til integration. Der er en milliard ting, de ikke ved, og der kommer en flodbølge af spørgsmål. De her ældre er tabt i systemet, fordi de ikke kan sproget. Men hvordan skal de lære det, når de ofte ikke kan læse eller skrive på deres eget sprog? Det er også en gruppe, der har meget få penge at gøre med. Da vi

arrangerede en bustur, var de overraskede over, at havet lå så tæt på, og at der var store marker i Danmark. De kender ikke landet,« siger Jenny Havn.

Nye tider

Jenny Havn oplever, hvordan de ældre sætter en ære i at klare sig selv.

»De prøver at klare sig og klarer sig med lidt. Det er forbundet med skyld og skam, hvis familien ikke selv kan passe deres ældre, men det bliver sværere at leve op til. Når først én familie accepterer, at det er ok, at andre passer mor, så vil det brede sig. Der vil sket rigtig meget de næste ti år.« ■

heiberg@reportagegruppen.dk

Alene. »Hvis ikke Adisa, vores bosniske ældre-konsulent, havde fortalt om *Mimers Brønd*, ville vi sidde alene derhjemme,« fortæller *Ismeta Skoko* og *Sadzida Koric* fra Bosnien. Her sammen med Jenny Havn.

Hvad vil kommunen os?

Tavshedspligt. Ældrekonsulent Leyla Haji Yusuf oplever, hvordan mistro og utryghed erstattes med glæde og interesse, når hendes somaliske landsmænd forstår, at hun har tavshedspligt og kun har til opgave at hjælpe dem til et bedre ældreliv.

Af **Anni Heiberg**
Foto: **Heidi Lundsgaard**

De første gange er ældrekonsulenten ikke helt velkommen. Og det hjælper ikke meget, at social- og sundhedshjælper *Leyla Haji Yusuf* fortæller, at hun kommer

fra Odense Kommune. Snarere tværtimod. Når man kommer fra det borgerkrigshærgede Somalia, repræsenterer myndighederne ikke tryghed, kun magt. Og magt kan misbruges, siger erfaringerne.

»Hvad vil kommunen dog os,« spørger mange. Så fortæller jeg, at jeg kommer for at hjælpe dem, og at jeg har tavshedspligt. At de kan klage over mig, og at jeg kan miste mit arbejde, hvis jeg bryder min tavshed. Det er meget vigtigt. Jeg kan mærke, hvordan det letter, når de ældre forstår, at ingen andre får noget at vide om det, de fortæller mig. »Heller ikke min søn eller min mand?« spørger de.

To gange om året tager Leyla Haji Yusuf på forebyggende hjemmebesøg hos somaliere over 65 år i Volls-mose. Herudover arbejder hun tre dage om ugen i *Mimers Brønd*, et værested for etniske ældre.

»Jeg har mange eksempler på ældre, der har siddet

Tab. 80-årige Khadija Mohamed Afrah kom til Danmark i 2000 efter at have set begge sine sønner blive dræbt under borgerkrigen i Somalia. Hun bliver passet af datteren, der bor i Vollsmose.

ensomme derhjemme, men som nu kommer ud til forskellige tilbud, fordi ældrekonsulenterne har besøgt dem. Mange ældre kendte for eksempel ikke noget til Mimers Brønd, og de bliver overraskede, når de for eksempel hører, at kommunen kan hjælpe dem med stok og rollator. De ved heller ikke, at de kan få hjælp til transport, hvis de skal på sygehuset i en anden by. De kender slet ikke til den slags tilbud og spørger altid, hvor meget det koster,« fortæller Leyla Haji Yusuf.

Uhøfligt

Leyla Haji Yusuf fortæller også somalierne om den danske hjemmepleje, men hjemmehjælp er en ydelse, de ældre har svært ved at tage imod. De taler ikke dansk, og så er det uhøfligt at invitere en dansker indenfor, mener de.

»Det er et stort problem, at de ældre ikke kan tale med hjemmehjælpen. Vores tradition siger, at man skal spørge til hinandens familie, når man møder nogen. De fortæller mig, at det er uhøfligt at tage imod noget godt fra nogen, hvis man ikke kan tale sammen og spørge til hjemmehjælperens børn. Så de siger nej tak,« forklarer Leyla.

Leyla Haji Yusuf har også tilbudt informationsmøder, hvor de ældre kan prøve at besøge et plejehjem, men det ønsker de ikke.

»De ser plejehjem som et fængsel, men jeg fortæller dem, at det er et hjem. Man må få besøg, og man kan sagtens tage hjem og overnatte hos sine børn en gang imellem,« siger Leyla.

Psykisk hårdt

Mange etniske ældre i Vollsmose lider af krigstraumer og posttraumatisk stress, og også flere ældrekonsulenter har haft voldsomme oplevelser i deres hjemland. Derfor får ældrekonsulenterne kursusdage og supervision af *Center for Traume- og Torturoverlevende* i Vejle.

»Undervisningen har givet mig mange gode redskaber både til mig selv og til borgerne. Der er mange tunge ting at tale om, og det kan give mig ubehagelige flashbacks, når en borger åbner sig og fortæller om grimme oplevelser. Mange kan også finde på at ringe om aftenen, hvis de har brug for at snakke, og nogle taler med mig om ting, de ikke engang taler med deres egen familie om.«

»Det her handler om vold og flugt. Om folk der ikke kan sproget, og som ingen penge har. Det rører ved dig. Også fordi du selv har oplevet mange af tingene,« siger Leyla.

Lært at sætte grænser

I begyndelsen ville Leyla Haji Yusuf gerne løse alle de ældres problemer, men nu har hun lært at sige fra, hvis hun kan se, hun ikke kan gøre noget.

»På et tidspunkt var jeg sygemeldt med depression, og min søn på ti år sagde, at han syntes, jeg havde tid til alle andre end ham. Jeg talte hele tiden i telefon, sagde han. Nu har jeg lært at sætte grænser og indse, at jeg ikke kan løse alles problemer. Det har været et problem for de fleste ældrekonsulenter at sætte grænser mellem arbejdsliv og privatliv, fordi borgerne bliver fortrolige med os og også ringer i fritiden. Men kurserne har gjort os opmærksomme på, at vi skal lægge det bag os, når vi har fri og ikke have dårlig samvittighed. Samtidig har vi lært, at det er vigtigt at tale med hinanden som kolleger. Vi bruger hinanden meget, og så letter det.« ■

heiberg@reportagegruppen.dk

Fortrolighed. Når mistilliden er væk, opstår der ofte stor fortrolighed. Leyla Haji Yusuf har været sygemeldt med depression, fordi hun tog borgernes problemer for nær. De minde hende om oplevelser, hun selv har haft i Somalia. Kurser og supervision har hjulpet hende til at skille privatliv og arbejdsliv.

Nu kommer de ... snart

Dilemma. Kommunerne i de store byer har i flere år forudset, at der vil komme et boom af plejekrævende etniske ældre. Men boom'et lader vente på sig, for offentlig hjælp og pleje er en løsning, mange etniske familier har det svært med.

Tabu. »Det er svært for familierne at tale med deres ældre om plejehjem, og hvis vi ikke hjælper dem, er integrationen i fare,« advarer Malik Hussain.

Af **Anni Heiberg**

Hvem passer mor? Det gør familien selv, men det er svært for velintegrerede etniske familier at leve op til forventningerne og traditionen.

»Forventningerne giver familien problemer, og man kan let køre træt, hvis man skal passe en syg far eller mor ved siden af arbejde og uddannelse,« siger formand for Multikulturel Forening *Malik Hussain*.

»Men det er svært for mange familier at tage dialogen om offentlig pleje med deres ældre familiemedlemmer. Mange ved heller ikke noget om mulighederne og kan derfor ikke hjælpe. Her bør samfundet oplyse, tage dialogen og vise mulighederne. Jo tidligere, jo bedre for familien. Hvis ikke vi hjælper de her familier, så er integrationen i fare,« understreger Malik Hussain og efterlyser mere direkte udspil fra lokale plejehjem.

»Jeg synes, plejehjemmene skal gå ud og sige, at de etniske ældre er velkomne, og at de vil tage de nødvendige hensyn. På den måde kan familien se, at der er et lokalt plejehjem, der har et tilbud, de kan bruge. Det er også vigtigt at fortælle, at plejehjem ikke er det første stop. Der findes ældreboliger, og på den måde venner man sig trinvis til den sene alderdom.«

Venter på rollemodeller

Malik Hussain peger på tre vigtige ting, hvis pleje-

hjemmene skal være et reelt tilbud til etniske ældre: Kommunikation, mad og religion.

»De ældre skal kunne tale med personale eller tolk, og de skal forstå de beskeder, der bliver givet. Så er der maden. De her ældre er ikke vant til rugbrød eller kartofler og brun sovs. De fleste spiser stærk mad, og smagen er basal. Halal mad kan skaffes i de store byer, det er ikke svært. Og så skal der være et rum, hvor man kan trække sig tilbage og bede.«

»Herefter venter vi så på nogle etniske rollemodeller, der kan vise, at de er tilfredse på plejehjem. Så vil der ske noget, og efterspørgslen vil stige,« forudser Malik Hussain. ■

Nu kommer de

Antallet af ældre etniske borgere vil stige voldsomt de kommende år. Ifølge Danmarks Statistik var der i 2008 12.000 ældre over 65 år fra ikke-vestlige lande. Det tal ventes at stige til 25.000 i 2020, og herefter venter man yderligere en fordobling frem til 2030.

Utilsigtede hændelser

Lovpligtigt. I løbet af 2010 skal medarbejderne i ældreplejen til at indberette utilsigtede hændelser, sådan som kollegerne på sygehusene allerede har gjort i flere år.

i ældreplejen

Af **Britta Lundqvist**

ARKIVFOTO: MORTEN ANDERSEN

Sker der utilsigtede hændelser på din arbejdsplads? Hvis du tøver med svaret, er du ikke alene, for hvad er en utilsigtet hændelse egentlig? Det er ret uklart for medarbejderne i ældreplejen, viser en ny rapport.

Det er ældreplejen i Egedal Kommune, der har været pilotprojekt og afprøvet rapportering af utilsigtede hændelser, inden det bliver lovpligtigt for hele landet i løbet af året.

Siden 2004 har personalet på sygehuse ne skullet rapportere, men fremover skal også ældreplejen indberette utilsigtede hændelser til Dansk Patient Sikkerheds Database (DPSD). Det styrker patientsikkerheden, at de kommunale sundhedsydelse også bliver omfattet, så det afgørende nu er, om der sker en utilsigtet hændelse i forbindelse med en sundhedsydelse, og ikke hvor den sker. Formålet med registrering af utilsigtede hændelser er, at man skal lære af det, der er sket og forebygge, at det sker igen.

Kald en spade for en spade

Forudsætningen for, at indberetning fører til læring, er, at der er en fælles forståelse af, hvad en utilsigtet hændelse er. De interviewede medarbejdere og ledere oplever det meget uklart, hvad der forstås ved utilsigtede hændelser, og de efterlyser, at man »kalder en spade for en spade«.

Den fælles forståelse er, at følgende kriterier skal være opfyldt, for at det er en utilsigtet hændelse:

- Personalet er involveret
- Det er noget, der afviger fra hverdagen
- Det udgør en risiko eller skader borgeren
- Det kan forebygges, at det sker igen.

Medicin og fald

Flest utilsigtede hændelser sker i forbindelse med medicin. Dernæst følger fald, og på tredjepladsen kommer overgang fra den ene sektor til den anden, for eksempel fra hospital til hjemmepleje.

I Egedals ældrepleje blev der i 2008 beskrevet 63 utilsigtede hændelser, hvoraf 42 var fejlmedicinering og 21 var fald og andet. I 2009 var tallene 67, fordelt med 42 medicin og 25 fald og andre forhold. Ingen af hændelserne havde alvorlige konsekvenser.

Tidspres er ofte forklaringen

En af de vigtigste årsager til utilsigtede hændelser er ifølge rapporten tidspres og ressourcemangel. I hjemmeplejen er andre årsager manglende fleksibilitet på grund af registrering af komme-og-gå-tider på pda, bøvnl når systemet er nede, så pda'erne ikke virker, og afbrydelser i arbejdet, for eksempel når man har nødtelefonen.

Anbefalinger

På baggrund af erfaringerne i Egedal Kommune anbefaler Dansk Sundhedsinstitut, at definitionen af utilsigtede hændelser i plejesektoren bliver klar og afgrænset. Det er vigtigt, at der sættes tid af til rapportering, at rapporteringssystemet er nemt at anvende, og at plejepersonalet stoler på anonymiteten. Og ved indførelse af rapporteringspligten skal der sættes tid af til oplæring og introduktion. ■

brlu@foa.dk

*Utilsigtede hændelser i den kommunale plejesektor, Dansk Sundhedsinstitut, 2010
www.dsi.dk*

Medicin. På førstepladsen over utilsigtede hændelser kommer medicin.

Kikkerten for det blinde øje

Af **Karen Stæhr**

Afskedigelserne på hospitalerne har ramt FOAs grupper hårdt. Sygehjælpere, social- og sundhedsassistenter og portører er i et forholdsmæssigt stort antal blevet prikket ud og har fået en fyreseddel.

Baggrunden for afskedigelserne kender vi – overskridelse af budgetterne med baggrund i en højere effektivitet, hvor personalet har knoklet for at få så mange patienter som muligt igennem et behandlingsforløb. Det er uforståeligt og umuligt at acceptere, at det skal 'belønnes' med en fyreseddel!

Det burde være en positiv historie og en succes, som politikere kunne sole sig i. I stedet fik historien en negativ udgang.

Vi har et begreb, der kaldes *Lavest effektive omkostningsniveau* (LEON). Det kan lyde negativt, men er tværtimod et udtryk for, hvordan vi bruger ressourcerne bedst muligt. Og det er ikke en degradering af de enkelte faggruppers kompetencer og kvalifikationer, men alene en betegnelse for, at opgaver skal løses af faggrupper med de rigtige kompetencer.

Man skal altså kigge på opgaver, og hvem der kan og skal løse dem ud fra de kvalifikationer og kompetencer, den enkelte afdeling har til rådighed. Det er et princip, som man normalt hylder – især når vi taler om fleksibel opgavevaretagelse – men det princip har man i disse sparetider fuldstændig forladt.

Har ledelserne sat kikkerten for det blinde øje og dermed sløret deres udsyn for at kigge på opgaver, der skal løses nu og i fremtiden? Hvorfor taler de kun LEON, når der er ro på

budgetterne, og trusler om fyringer slet ikke er til stede?

Sygehjælpere, social- og sundhedsassistenter og portører udgør kernen og besidder fagligheden til at løse de opgaver, som fortsat vil være der uanset manglende økonomi.

Derfor er det mig en gåde, at ledelserne slet ikke har set på den fremtidige opgaveløsning med udgangspunkt i LEON.

Det er ualmindelig kortsigtet, at det lige skal være sygehjælpere, social- og sundhedsassistenter og portører, der nu skal betale prisen for den dårlige sygehusøkonomi. De har kompetencer og kvalifikationer til opgaveløsning på sygehusene – både nu og i fremtiden! ■

Karen Stæhr er formand for Social- og Sundhedssektoren

sakset

Forkælet

»Unge i dag er vokset op med forældre, der har nurset dem, fjernet forhindringer på deres vej og begejstret klappet, hver gang barnet har tegnet en grim gris.«

Anne Marie Dahl, cand.scient.pol., ejer af virksomheden Futuria, i ugebrevet A4

Lev sundt, bliv et pænt lig

»Når man obducerer en gammel person, der har levet et sundt liv, kan man godt se, at organerne er slidte, men de er stadig pæne og i god stand efter et langt liv.«

Hans Petter Hougen, leder af Retspatologisk afdeling, Rigshospitalet, i Helse

Kontakt gennem maven

»Den gode mad signalerer en virksomhed med overskud. Når man serverer god mad, viser man, at der er styr på sagerne. Kantine er arnestedet, det sted, hvor man fortæller, hvad man vil med sin arbejdsplads. Vejen til en god medarbejder- og kundekontakt går gennem maven.«

Gitte Laub Hansen, koordinator på Kantine Take Away, i fagbladet Finans

Slip kontrollen, kvinde

»Vi er hundredetusinder af kvinder, der begærligt rager ansvar og ligegyldigt overblik til os uden at skele til, om det gør nogensomhelst forskel for noget menneske.«

Julia Lahme, forfatter til 'Hvor lagde jeg babyen' i Jylland-Posten

Vil du vide mere om sex og andre emner?

AMU-kurser. Der er masser af nye kursustilbud, hvor du kan få faglig inspiration og ny viden. Emnerne spænder fra seksualitet til forflytning og arbejde i sterilcentraler.

Af **Britta Lundqvist**

Seksualitet hos ældre og handicappede

Alle mennesker har seksuelle behov, som skal opfyldes for at undgå frustration og kompenserende adfærd. Kurserne giver viden om, hvordan seksuelle behov kan komme til udtryk. Du lærer om de lovmæssige rammer og får viden om, hvordan du kan håndtere svære situationer på en etisk forsvarlig måde.

- *Seksualitet hos borgere i hjemmeplejen med mere.*
- *Seksualitet og handicappede.*

Målgruppe: Social- og sundhedsassistenter, social- og sundhedshjælpere, pædagogiske assistenter, omsorgsmedhjælpere med flere. Kurserne varer tre dage.

For alle kurser gælder

Arbejdsmarkedsuddannelse – AMU – er for faglærte og ufaglærte. Kursusafgiften er dækket af staten, og din arbejdsplads får løntilskud for de medarbejdere, der tilhører AMU-målgruppen.

Læs mere på www.epos-amu.dk

Psykiske lidelser hos borgere i hjemmeplejen

Personalet i hjemmeplejen møder i stigende grad borgere med psykiske lidelser. På kurset lærer du blandt andet om psykoser og angsttilstande. Du lærer at observere og videregive ændringer i borgerens behov, så der kan skabes sammenhæng mellem hjemmeplejen og den eventuelle, socialpsykiatriske indsats.

- *Kontakt med sindslidende borgere i hjemmeplejen med mere.*

Målgruppe: Social- og sundhedshjælpere og ufaglærte, der i hjemmeplejen har kontakt med sindslidende borgere. Kurset varer fem dage.

Ajournførte kurser i socialpsykiatri

To populære AMU-uddannelser i socialpsykiatri er blevet revideret.

- *Grundlæggende arbejde i socialpsykiatrien.*

Målgruppe: Social- og sundhedshjælpere eller ufaglærte i socialpsykiatrien, værkstedsassistenter og omsorgsmedhjælpere. Kurset varer 10 dage.

- *Fagligt samarbejde i socialpsykiatrien.*

Målgruppe: Social- og sundhedsassistenter, plejehjemsassistenter, plejere og andre faggrupper, der arbejder inden for socialpsykiatrien. Kurset varer 10 dage.

Bliv ildsjæl i forflytning

Viden om forflytning er afgørende for at sikre et godt arbejdsmiljø og forebygge arbejdsskader.

- *Forflytning og speciallejring i borgernes hjem.*

Patienter udskrives hurtigere fra hospitalet, og det øger kravene til hjemmeplejen. Det samme gør det voksne antal svært overvægtige, og på kurset lærer du at forflytte og lejre, for eksempel efter operation.

- *Vejledning i forflytning.*

Kurset giver dig viden om, hvordan du kan vurdere og analysere forflytninger, så du som ildsjæl i forflytning kan vejlede dine kolleger.

Målgruppe: Medarbejdere, der varetager eller ønsker at varetage jobfunktionen som forflytningsvejleder inden for social- og sundhedsområdet eller det pædagogiske område. Kurset varer seks dage.

Sygehusenes sterilcentraler

Kurset ruster dig til de grundlæggende opgaver ved sterilarbejde, genbehandling af medicinsk fleggangsudstyr samt forebyggelse og afbrydelse af smitteveje.

- *Sterilarbejdet på sygehusene.*

Målgruppe: Medarbejdere i sygehusenes sterilcentraler. Kurset varer 10 dage.

»Jeg kan altså ikke køre 11 kilometer på fem minutter.«

SOCIAL- OG SUNDHEDSHJÆLPER MARIANNE BALCER

»Det kniber især om morgenen, fra rapporten er afsluttet på kontoret og ud til den første på kørelisten. Det er meget ofte, at jeg så allerede skulle have været færdig med den første borger.«

MEDARBEJDER I HJEMMEPLEJEN I FOA-UNDERSØGELSE OM VEJTID

Marianne kæmper med tiden

Pres. Marianne Balcer fra Vordingborg Hjemmepleje oplever dagligt, at der ikke er sat tid nok af til at komme rundt mellem borgerne. Og hvis hun ikke kan nå at blive færdig til fyraften, må hun ikke skrive den ekstra tid på sine timesedler.

Af **Maj Dahl-Rasmussen**

Foto: **Hanne Loop**

Social- og sundhedshjælper *Marianne Balcer* begynder sin arbejdsdag med at komme bagud i sin tidsplan. For da hendes udegruppe i Vordingborg Hjemmepleje fra 4. januar flyttede mødested, betød det, at hun fik omkring 10 kilometer længere frem og tilbage fra det område, hvor hendes borgere bor. Men tiden til at komme derud forblev den samme: Fem minutter.

»Jeg kan altså ikke køre 11 kilometer på fem minutter,« erkender Marianne Balcer.

Det ville også betyde, at hun skulle ræse deruda' med 156 kilometer i timen ...

Sådan er det bare!

Med den pressede dag har Marianne flere gange oplevet, at hun ikke kan nå sine opgaver inden for sin arbejdsdag, som er på 6½ time. Derfor gik hun til sin nærme-

ste leder og bad om at få sat ekstra minutter af til kørsel, både ud til og hjem fra borgerne.

»Men der fik jeg bare at vide, at jeg jo havde fem minutter på alle mine besøg, og sådan var det!«

Og selv om Marianne argumenterede med, at de jo tidligere havde fået 10 minutter, når der var langt ud til en borger, fik hun at vide, at der var skåret ned, og at der var fem minutter til hvert besøg.

Mertid forbudt

Efter den samtale har Marianne skrevet ekstra tid på sin timeseddel, når hun ikke har kunnet holde fyraften til tiden. Men da hun talte med den koordinerende sygeplejerske for sin gruppe om det, fik hun at vide, at det måtte hun ikke.

»Jeg spurgte hende: Hvad hvis det så

sker igen for mig eller mine kolleger – at vi ikke kan nå det?« fortæller Marianne.

»Men hun kom ikke med nogen plan. Hun sagde bare, at de havde kigget meget på kørsel og havde vurderet, at normalt hang det sammen.«

Udskudt frokost

De længere køreture har dog ført til en ændring: Mariannes gruppe har fået flyttet deres frokost til efter deres sidste borger. Begrundelsen lød, at det ville tage for lang tid at køre frem og tilbage mellem mødestedet og borgerne midt i arbejdsdagen.

For Marianne betyder det, at hun først kan spise frokost klokken kvart i et. Det er næsten syv timer efter, at hun har fået sin morgenmad derhjemme.

I ernæringsmæssig sammenhæng er det en rigtig skidt ide, slår diætist *Helle Kro-mann* fast:

»Når de skal gå i så lang tid uden mad, får de blandt andet lavt blodsukker. Det gør, at hverken muskler eller hjerne får det, de skal bruge. Så sker der det, at de får for lidt energi og en kort lunte, og hvis nogen stiller sig på tværs, har de har simpelthen ikke overskud eller kræfter til at være tålmodige og imødekommende. Uden mad tærer de faktisk på egne reser-

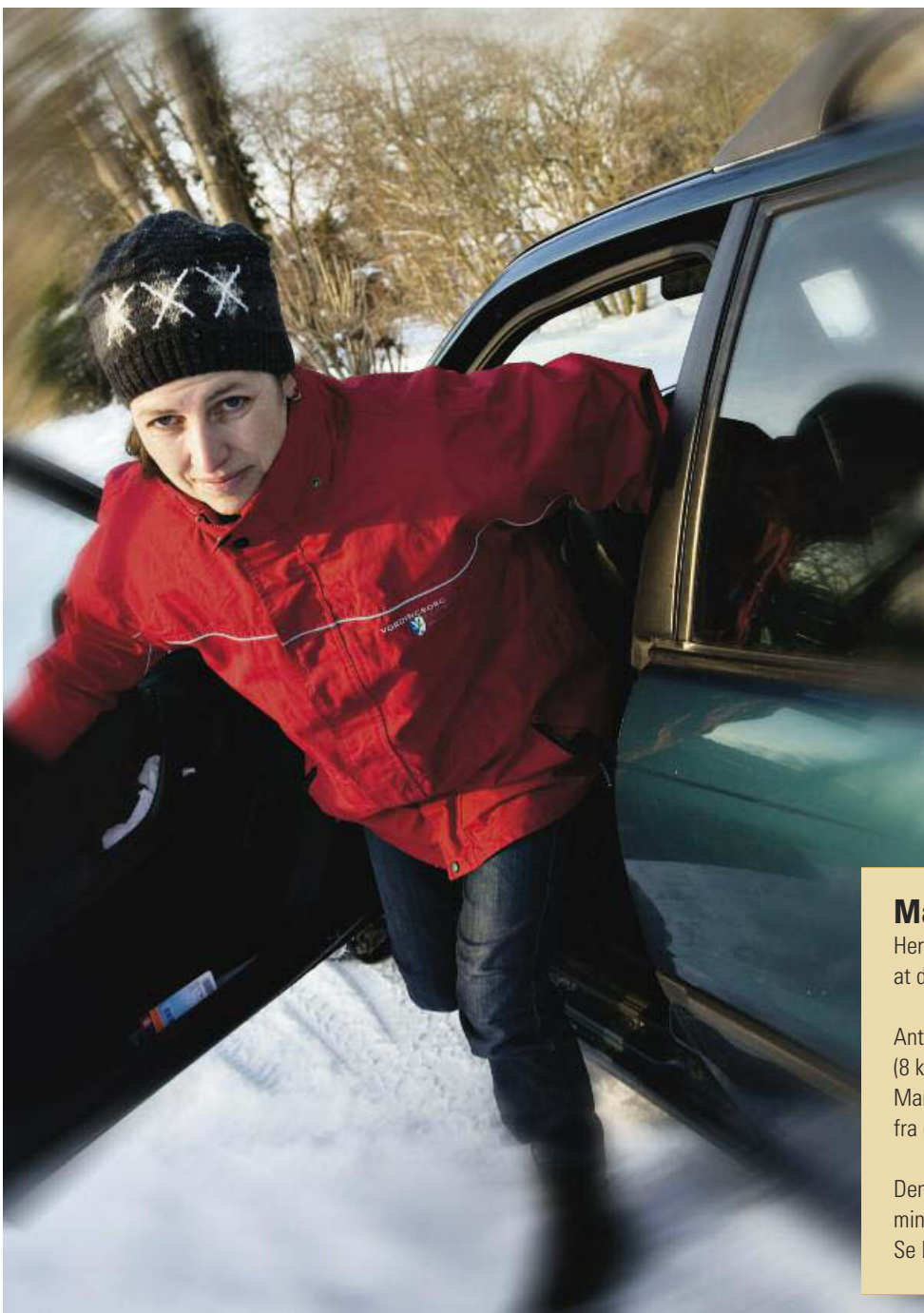
3 ud af 10 medlemmer svarer, at vejtiden/køretiden er med i den tid, der er afsat til opgaver hos borgeren.

FOA-UNDERSØGELSE OM VEJTID, 2009

»Uden mad tærer de faktisk på egne reserver, så det er helt urimeligt, at de går så længe uden at spise.«

HELLE KROMANN, KLINISK DIÆTIST

ver, så det er helt urimeligt, at de går så længe uden at spise.«

Det går ud over borgerne

Selv om Marianne er presset på tid i sit arbejde, har hun indtil videre ikke givet køb på sin faglighed. Men det har hun kun undgået, fordi hun af og til skrev mere tid på sin timeseddel.

»Jeg har ikke lyst til at ta' tiden fra borgerne, for jeg synes ikke, de har nok tid i forvejen.«

Men hvis ikke hun får mere tid, og hun ikke må skrive ekstra timer på sine timesedler, kan det gå ud over borgerne.

»Vi bliver uddannet til, at folk skal gøre det, de selv kan. Og det kan jo tage en del længere tid, end hvis jeg gør det for dem. For eksempel rede deres hår eller knappe deres bluse. Men så fratager man dem øvelsen i at gøre det selv, og meget hurtigt kan de ikke selv længere, og så står vi pludselig med nogle mere plejekrævende borgere. Og borgerne, ja, de mister lidt af deres værdighed hver gang, de får brug for hjælp til mere. ■

mdar@foa.dk

Mariannes køreliste, 18. januar 2010

Her er et eksempel fra Mariannes køreliste, der viser, at det til tider slet ikke hænger sammen:

Antal minutter afsat til køretid (8 kørsler x 5 minutter)	40 minutter
Mariannes reelle køretid fra dør til dør	68 minutter

Den pågældende dag kunne Marianne først holde fyraften 45 minutter efter arbejdstidens planlagte ophør.

Se beregningen af den reelle tid på foa.dk/fagbladet/ekstra

»Da vi efter en sammenlægning af to store landdistrikter slet ikke fik sat nok køretid af til vores mange besøg i aftenvagten, måtte vi til sidst sige: 'Vi går hjem klokken 23, som vi skal, uanset om borgerne så er taget eller ikke er taget.' Først da tog ledelsen sig af det, og nu ser det ud til, at vi bliver en aftenvagt mere.«

TILLIDSREPRÆSENTANT LARS MORTENSEN, KALUNDBORG HJEMMEPLEJE

Kun 1 ud af 7 medarbejdere i hjemmeplejen oplever, at der er afsat tilstrækkelig tid til kørsel mellem de enkelte besøg.

FOA-UNDERSØGELSE OM VEJTID

FOTO: MICHAEL BO RASMUSSEN

Hjemmehjælpere presses på tid til kørsel

For lidt køretid. De ansatte i hjemmeplejen oplever, at der er sat for lidt tid af til køretid. Det viser en medlemsundersøgelse. Ifølge Kommunernes Landsforening skal kommunerne sørge for, at der tages hensyn til den reelle køretid.

Af **Maj Dahl-Rasmussen**

Kun én ud af syv medarbejdere i hjemmeplejen oplever, at der er sat tid nok af til, at de kan komme rundt mellem deres borgere. Det viser en undersøgelse, som FOA har gennemført i december 2009, hvor 330 medarbejdere ansat i hjemmeplejen deltog.

Over halvdelen af de adspurgte angiver, at der ikke er køretid nok. Flere uddyber, at den er fastlagt til fem minutter mellem hver borger, hvilket meget ofte ikke ræk-

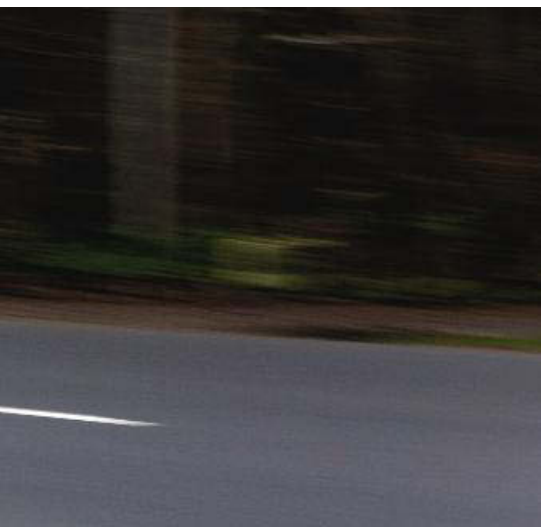
SCANPIX

»Det er ganske enkelt ikke acceptabelt, at kommunerne presser personalet så meget, at køretiden lægges ind i borgernes tid. Borgeren har fået visiteret tid til enten pleje eller praktisk bistand, og den tid skal bruges hos borgeren.«

KAREN STÆHR, FOAS SEKTORFORMAND FOR SOCIAL OG SUNDHED

Vejtid. En tredjedel af de hjemmeplejere, der er blevet spurgt i FOAs undersøgelse af køretiden, oplever, at de må bruge af den tid, der er afsat til borgerne, for at nå rundt på ruten.

hente de 13-15 minutter, som det tager hende at køre fra mødestedet til den første borger. Det er heller ikke i alle hjem, det tager fem minutter at gå ind ad døren, og så er der ekstra til køretid at hente der. Vi har set på Mariannes køreliste og vurderer, at det er muligt at opnå den fornødne tid til kørsel.«

Så du tror ikke på, at hun kommer bagud?

»Jo da, det er Mariannes oplevelse. Men da hun har borgere, der bor tæt på hinanden, så er der et eller andet i forståelsen af køretid, vi lige må tale om.«

Hun kan bare spise undervejs

Som noget nyt er der først sat tid af til frokost, efter medarbejderne har været hos deres sidste borger. Ifølge en diætist er det rigtig skidt, fordi de så kommer i sukkerunderskud og derfor får en kort lunte. Hvad siger du til det?

»Jamen, der er ikke noget, der forhindrer Marianne i at tage nogle mellemmåltider undervejs. Det må hun gerne. Men du må også forholde dig til, hvad overenskomsten siger om pauser.«

Du siger, hun skal spise undervejs, men det er der jo ikke sat tid af til ...

»Nej, det er der ikke. Men Marianne har mulighed for at tage af sin komme/gå-tid og vejtid mellem naboer, hvis hun har et behov for mellemmåltider på det tidspunkt. Men hvis det er et problem for Marianne, så kan hun vælge at køre i en indegruppe, hvor man holder frokosten tidligere, eller hun kan vælge at køre i et distrikt, hvor det er mere nært ved.«

Køretid skal svare til antal kilometer

Kommunernes Landsforening har opskriften på, hvordan køretiden skal beregnes i hjemmeplejerne. Konsulent Flemming Hansen forklarer, at når den enkelte hjemmepleje skal sætte tid af til kørsel mellem borgerne, så skal det ske ud fra de lovpligtige, årlige registreringer af, hvor lang tid kørslen reelt tager. Og så kan de enten anvende et program, der udregner den nøjagtige tid for hver kørsel og give den tid, eller de kan beregne et gennemsnit af de reelle tider til kørsel mellem hver borger.

Hjemmeplejerne bør tage højde for det

Men hvad nu, hvis medarbejderne oplever, at de ikke har tid nok?

»Ja, så må ledelsen jo forholde sig til det og se på, om de andre medarbejdere også har et problem med tiden. Man skal jo ikke planlægge med for lidt tid, men omvendt skal vi også planlægge, så vi bruger tiden hos borgerne og ikke på vejen.

Hvis man nu har fem minutter til at køre 11 kilometer?

»Ja, så er der noget galt. Det kan vi godt blive enige om. Man kan jo gå ind på krak.dk under 'ruteplan' og se, hvor lang tid en rute tager, og så må man tage en samtale om det. Jeg har ikke forsket så tæt i køreplanerne, men hjemmeplejerne burde jo tage højde for, hvor mange kilometer, der er.« ■

mdar@foa.dk

Find FOAs undersøgelse om vejtiden på www.foa.dk/fagbladet/ekstra

ker. Andre 33 procent sætter kryds ved, at tid til kørsel indgår i den tid, der er afsat til opgaver hos borgeren.

Dermed peger undersøgelsen på, at kommunerne presser deres medarbejdere i hjemmeplejen på tid.

På de foregående to sider fortalte social- og sundhedshjælper Marianne Balcer om, hvordan hun var blevet afvist af sine ledere, da hun bad om at få mere tid til at køre frem og tilbage mellem mødestedet og borgernes bopæl.

Ældrechef ser ikke problemet

Ældrechef i Vordingborg Kommune, Susanne Johansen, mener ikke, at der er noget problem, som Marianne Balcher ikke selv kan løse inden for de rammer, kommunen har lagt:

»Vores system afsætter automatisk fem minutter til kørsel og fem minutter til at komme ind og gøre klar, både til de borgere, der bor langt væk, og dem, der bor dør om dør. På den måde kan Marianne ind-

Landet uden ligeløn

Status. Den 8. marts fylder kvindernes internationale kampdag 100 år. Men hvordan står det egentlig til med kvinders ligestilling? Dårligt – set fra et lønmæssigt synspunkt. Økonomisk er kvinden stadig det svage køn. Hun får mindre i løn og pension end manden, og bliver hun mor, mister hun yderligere lønkroner, mens han scorer ...

Af Gro Ammendrup og Jette Rantorp

FOTO: NILS LUND PEDERSEN

Ligeløn. Anette Johansen er social- og sundhedsassistent og gift med Henning, som er postchauffør. Og selvom Anette har mere uddannelse bag sig, er det alligevel Henning, der tjener mest.

Mandefag tjener bare bedst

- I Odense sidder *Anette Johansen* ved spisebordet i sit store, åbne samtalekøkken. Udenfor er sneen endelig holdt op med at falde, så hun håber, hendes mand, *Henning Johansen*, snart kommer hjem. Han er nemlig kørt fast med lastbilen fra Post Danmark, som han kører rundt i hver dag.

I hånden har Anette sin egen og Hennings lønsedler. Den ene er større end den anden. Ikke fordi en af dem har en lederstilling, eller fordi den ene har været længere tid på arbejdsmarkedet end den anden.

Henning får cirka 1.500 kroner mere om måneden. Og det selvom Anette faktisk har mest uddannelse.

Og de står ikke alene. En undersøgelse blandt FOAs medlemmer viser, at 40 procent af de adspurgte medlemmer oplever, at deres ægtefælle – typisk mand –

tjener mere, selvom deres mænd har sammenlignelige uddannelser og jobs.

Mere uddannelse, mindre løn

Anette er social- og sundhedsassistent i Socialpsykiatrien ved Odense Kommune, og Henning er postchauffør for Post Danmark. De er 53 år og arbejder begge 37 timer om ugen.

Anette har, foruden sin social- og sundhedsassistentuddannelse på tre år og tre måneder, en voksenunderviseruddannelse på et år, mens Henning har en toårig postbehandleruddannelse.

Anette peger selv på, at det er deres valg af branche, der er skyld i forskellen.

»Jeg må tørt konstatere, at vi hænger fast i mande-

Ikke noget match. »Historisk er vi kvinder ikke gode til at forhandle løn. Vi er ikke gode til at sige, at vi vil have et tillæg, hvis vi skal blive i jobbet,« siger social- og sundhedsassistent Anette Johansen, der sidder ved siden af sin mand, Henning.

og kvindefag. De der bløde fag i plejen har ikke lige så mange muligheder for løntillæg, som de traditionelle mandefag har. Det er ikke fair.«

Lettere at være ligeglade i mandefag

Henning nikker samtykkende. Han er nu kommet hjem. Efter han har rystet den værste kulde af sig, sætter han sig ved siden af sin kone og giver sit besyv med til snakken om løn og ligeløn.

»Folk i kvindefag har meget den holdning, at man passer sit arbejde, og hvis man ikke får nok penge, så passer man det alligevel. I traditionelle mandefag går vi bare hjem, hvis vi ikke får det, vi vil have. Så er vi da ligeglade,« siger han og trækker på skuldrene. Lidt eftertænksomt tilføjer Henning så:

»Det er måske også lettere at være ligeglade i mandefag end i kvindefag, som oftest er i plejesektoren. Man går ikke bare fra en grædende gammel dame.«

Jeg passer bare mit arbejde

Anette tager dog gerne en del af skylden for lønforskellen på sig.

»Det er nok mig, der ikke har været så god til at rage tillæg hjem. Jeg tror, at en del kvinder i min alder tænker, at vi da bare passer vores job, hvor de yngre kvinder på mit arbejde er bedre til at råbe op,« siger Anette.

»Historisk er vi kvinder ikke gode til at forhandle løn. Vi er ikke gode til at sige, at vi vil have et tillæg, hvis vi skal blive i jobbet. Det skal vi blive bedre til.«

Men Anette synes også, at mulighederne for at få tillæg er begrænsede i det offentlige.

»Der skal forhandles bedre muligheder fra centralt hold. Lokallønspuljerne er små. Der er ikke ret mange lønkroner at flytte rundt på.«

Lønforskellen reproducerer sig

At ægteparret Anette og Henning Johansen tjener som de gør, overrasker ikke arbejdsmarkedsforsker på Aalborg Universitet Henning Jørgensen.

Han går tilbage til 1960'erne og nævner sammenfaldet mellem, at flere kvinder kom ud af hjemmene og ind på arbejdsmarkedet, og tjenestemandsfunktionens afskaffelse som hovedårsagen til, at vi mangler ligeløn i dag.

Der blev simpelthen lavet et nyt lønsystem, som favoriserede mændene frem for kvinderne.

»Vi skal angribe det, at hele fag er blevet kvindefag. Deres løn skal kunne matche mandefagene.«

DENNIS KRISTENSEN, FORMAND FOR FOA

»Uligeløn har lange historiske rødder i Danmark. Tjenestemandsløven i 1969 gjorde, at der blev lønforskelle mellem faggrupperne imellem. Mandefagene blev simpelthen placeret på et højere lønniveau end kvindernes, fordi mændenes forsørgertillæg var blevet afskaffet, og så skulle de have noget andet. Den forskel er blevet reproduceret lige siden,« siger han.

Løngabet vokser

Ifølge Henning Jørgensen er Danmark hverken de første eller de bedste til at tage EU's direktiver om ligeløn til sig. Og det, mener han, smitter af på lønudviklingen.

»I 1994 var løngabet i EU således på 17 procent, hvor tallet nu er 15. I Danmark var løngabet i 1994 på 11 procent. Nu er det kravet helt op på næsten 18.«

»Det går helt klart den gale vej for Danmark. Det bliver værre og værre her, mens det bliver bedre i resten af EU.«

Ligeløn skal ind i overenskomsterne

Og hvordan får vi så mere ligeløn i Danmark? Svaret kommer prompte fra forskeren.

»Ligelønsdirektiverne fra EU skal ind i vores overenskomster. Der er ikke meget hjælp at hente, så længe ligeløn ikke står der. Gør det det, kan vi gå til det fagretlige system, hvis der ikke er ligeløn. I dag kan vi ikke gøre særlig meget,« siger han.

Vi kvinder skal op på beatet

Tilbage i samtalekøkkenet i Odense har Anette Johansen også et forslag til, hvordan vi kommer uligeløn til livs.

»Vi må se at komme op på beatet og få de bløde fag bredt ud til alle,« siger hun.

Der skal nemlig ikke være noget, der hedder mande- og kvindefag. Der skal bare være fag. ■

Læs mere om FOAs ligelønsundersøgelse på www.foa.dk/fagbladet/ekstra/

Det koster at blive mor

Børnestråf. Jo flere børn, jo mindre i løn – altså hvis du er kvinde.

Tre-fem procent mindre i løn.

Det er, hvad det koster en kvinde at blive mor. Og jo flere børn hun får, jo mindre får hun i løn.

Omvendt er det for børnenes far. Han scorer en-fire procent mere i timen som følge af faderværdigheden. Og jo flere børn, jo mere får han.

Denne særlige afart af ulighed mellem kvinder og mænd fremgår af en analyse foretaget af lektor *Marianne Simonsen*, Institut for Økonomi på Århus Universitet.

»Kvinder får faktisk en børnestråf, mens mænd får en børnepræmie,« siger hun og fortsætter:

»Og selv om kvinderne genvinder en del af den tabte løn, efterhånden som børnene bliver ældre, så er uligheden helt reel – ikke bare her i landet, men også internationalt.«

Brud i karrieren

Analysen viser, at kvinders såkaldte børnestråf i forbindelse med moderskab er en del af forklaringen på løngabet mellem mænd og kvinder. Og det kan måske få nogle kvinder til at fravælge børn, frygter Marianne Simonsen.

Men hvorfor får kvinder mindre i løn, når de bliver mødre?

»Der er flere årsager,« siger hun.

»Den mest åbenlyse er forskel i kvalifikationer. Mødre har typisk lange karriere-afbrydelser og dermed mindre erhvervs erfaring end ikke-mødre på samme alder.«

»Samtidig kan det være, at mødre generelt investerer mere tid på hjemmefronten og derfor er mindre produktive på arbejdspladsen. Men det er ikke påvist. Og omvendt tyder meget på, at man som mor tilegner sig kompetencer, der også er brug for på arbejdsmarkedet.«

»Vi burde alle sammen kollektivt være flove over, at det ene og alene betyder noget, om du er født med eller uden tap, om du får høj løn eller ej.«

DENNIS KRISTENSEN, FORMAND FOR FOA, OM DEN STORE ULIGELØN I DANMARK

Uligeløn

- Løngabet mellem danske mænd og kvinder er på 17,7 procent. Det betyder, at for hver 100 kroner en mand tjener, tjener en kvinde kun 82,30 kroner.
- Danmark ligger på en 43. plads, når det gælder ligeløn i verden. Det viser en global ligestillingsrapport fra 2009. Der er større ligeløn i lande som Polen, Portugal og Slovenien.
- Hvis ligelønskampen fortsætter med samme langsomme hastighed som nu, så vil det tage cirka 35 år for timelønnede at opnå ligeløn og cirka 50 år for månedslønnede.
- Livsindkomsten for mænd er større end for kvinder i alle brancher.
- Menneskerettighedernes artikel 23 siger: »Enhver har uden forskel ret til lige løn for lige arbejde«.

»Noget af det, vi kan gøre for at mindske det reelle løngab, er at ændre skattereformen tilbage. Den uddyber forskellen mellem mænd og kvinder ved at give de højtlønnede flere skattelettelser, og de højtlønnede er gerne mænd. Vi skal simpelthen have rettet op på reformen.«

INGE HENNINGSEN, LEKTOR PÅ KØBENHAVNS UNIVERSITET OG LIGELØNSOBSERVATØR FOR KVINDERÅDET

En ekstra skalle

En anden forklaring kan ifølge Marianne Simonsen være, at mødre accepterer et job med lavere løn end ikke-mødre – hvis de mener, at netop det job vil gøre det lettere at få arbejdsliv og familieliv til at hænge sammen.

»Man kan udmærket forestille sig, at forældrene forhandler indbyrdes, så moderen tager et job, der giver mindre i løn, men mere tid til familien – og faderen omvendt giver den en ekstra skalle på arbejdsmarkedet. Det ville også forklare en del af mændenes børnepræmie.«

»Og endelig er der mødres generelle forhandlingsposition ved lønsamtaler. Det er mindre sandsynligt, at en mor siger jobbet op, fordi lønforhandlingen ikke gik som ønsket. For sådan et skridt har ofte langt større konsekvenser for en familieforsøger end for en barnløs.« ■

Løngabet kortlægges

Rapport. Regeringens lønkommission, som blandt andet skal kigge nærmere på uligeløn i Danmark, kommer med sin rapport i maj.

Efter konflikten i 2008 nedsatte regeringen en lønkommission, som fik til opgave at finde ud af, hvordan det står til med lønforskelle i Danmark.

Kommissionen skal blandt andet undersøge offentligt ansattes lønniveau, sammenligne løn i mandefag og kvindedefag og finde ud af, hvor stort problemet med uligeløn er.

Lønkommissionens rapport udkommer i maj. FOAs formand, Dennis Kristensen, forventer, at rapporten vil kunne give ekstra krudt til forbundets kamp om mere ligeløn mellem kønnene.

»Jeg er helt sikker på, at vi får masser af argumenter fra Lønkommissionen, når den kommer med sine resultater. Løngabet er så markant, at kommissionen ikke vil kunne undgå at dokumentere det,« siger Dennis Kristensen.

FOA vil sætte fokus på uligeløn og Danmarks store løngab forud for overenskomstforhandlingerne i 2011. ■

Nattillæg

Helt godnat. Tillæg for aften- og natarbejde giver ikke en krone på pensionsordningen.

uden pension

Måske passer det godt til dit temperament at have aften- og nattevagt. Måske tager du bare de ubekvemme vagter, fordi de giver mere i løn.

Men er du klar over, at du ikke får pension af de særlige tillæg, du får for at arbejde, når andre slapper af foran skærmen eller sover sødt under dynen? Og at det i værste fald kan koste dig omkring 20.000 kroner i årlig pension?

Eller sagt på en anden måde: At du i yderste konsekvens går glip af en fed ferierejse om året – efter skat.

Et kvindeproblem

Det er pensionselskabet PenSam, der har opgjort, hvad det betyder for henholdsvis en social- og sundhedsassistent og en social- og sundhedshjælper – typiske kvindefag – at en del af lønnen ikke er pensionsgivende. Eksemplerne er beregnet på, at der er indbetalt pension i 35 år, og at pensionsbidragene årligt er forrentet med 2,5 procent.

- En sosu-hjælper har fast aften-natarbejde i 28 timer om ugen samt to aften-natweekender om måneden. Den samlede særydelse er på 81.925 kroner – hvilket ville give en ekstra pension på 19.581 kroner om året.
- En sosu-assistent, der arbejder på samme vilkår, får en særydelse på 88.297 kroner, hvilket burde give 21.101 kroner mere i pension.

»Hvor var det godt, vi fik de strejker. Jeg takker for, at blandt andre FOA konfliktede, for ellers var der slet ikke sket noget. Ligeløn havde brug for at komme på dagsordenen. Man snakker ellers altid om, at konflikten ikke kunne betale sig. Jeg tror, at det har rykket noget.«

Samfundets kernetropper

»Det er et stort problem. For 20.000 kroner brutto er jo ikke småpenge for en pensionist,« siger *Karen Stæhr*, formand for Social- og Sundhedssektoren i FOA.

»Vi har da også ved tidligere overenskomstforhandlinger stillet krav om pension af alle løndele. Og det kan meget vel blive et medlemskrav igen ved forhandlingerne i 2011.«

Karen Stæhr indrømmer, at det vil blive dyrt for det offentlige at skulle opfylde det krav. Men som hun siger:

»Det handler om velfærds-samfundets kernetropper, der står til rådighed på alle tider af døgnet. Det skal de også belønnes for i pensionsalderen.« ■

HENNING JØRGENSEN, ARBEJDSMARKEDSFORSKER PÅ ÅLBORG UNIVERSITET

Ligelønsidolet

Gør noget! Sanne Søndergaard er stand-up komiker og ligelønsobservatør, og så synes hun, at vi burde være mere som svenskerne. De er nemlig ikke bange for at smøge ærmerne op og gøre noget ved ulighed.

er Sverige

»Danmark ligger på en 43. plads, når det gælder ligeløn i verden. Vi ligger efter Usbekistan. Hvordan kan de have mere ligeløn? Jeg troede, de brugte rensdyrkød som valuta,« siger *Sanne Søndergaard*.

Hun er 29 år, stand-up komiker og ligelønsobservatør for Kvinderådet. I forbindelse med sidstnævnte er Sanne sat godt ind i problemerne med ligeløn i Danmark, og hun er fyldt med ideer til, hvordan vi kommer af med løngab og ulighed.

»Mænd skal betale 18 procent mere for alt. Det er da kun fair,« svarer hun på spørgsmålet om, hvad vi kan gøre for at udligne løngabet på 17,7 procent.

»Hvis mænd betalte 18 procent mere for mælk og agurker, så ville der nok ikke gå lang tid, før der blev gjort noget ved løngabet.«

Løn bør ikke være privat

Sanne foreslår også mere gennemsigtighed med løn som et skridt på vejen. Løn burde ikke være en privatsag.

»Løn skal være offentligt tilgængeligt. Det gavner jo kun arbejdsgiveren, at ingen ved, hvad hinanden tjener. Jeg bliver nok deporteret til Sverige med de her holdninger. Der er al løn jo offentligt,« griner hun og himler med øjnene.

Men det ville måske heller ikke være den store katastrofe for den blonde komiker. For Sanne ser faktisk Sverige som et foregangsland for ligeløn og ligestilling.

»De går i dybden og ser bagom problemet. De spørger, hvorfor tingene er, som de er. De ser indad og prøver at omskabe de strukturer, som er skyld i ulighed. Uligeløn er jo et symptom på, at vi ser folk forskelligt.«

Ligelønssnak er bare brok

At vi ikke følger svenskernes eksempel, mener Sanne, er fordi, danskerne simpelthen er blevet

trætte af at snakke ligestilling. Der er gået for meget brokkende rødstrømpe i den.

»Det er som om, at ligelønsproblemet bliver til endnu en grund til, at vi danskere ikke kan blive lykkelige. Vi vil bare gerne være her-og-nu-glade. Og så tror folk jo faktisk, at vi har ligeløn i Danmark, hvilket vi jo slet ikke har.

Det er ellers vigtigt at blive ved med at snakke om uligeløn og manglende ligestilling, for det er den eneste måde, hvorpå vi får gjort noget ved det,« siger Sanne. ■

FOTO: GITTE SØPHEANSEN

Forlig eller konflikt?

Traditionen tro, så spidser overenskomstforhandlingerne på det private arbejdsmarked til helt frem mod den første af målstregerne 1. marts. Vel at mærke forhandlingerne på de to områder, hvor et gennembrud skal findes: Minimallønsområdet i industrien og normallønsområdet i transportsektoren. DI og CO Industri har i skrivende stund netop indgået forlig på minimallønsområdet, som måske kan åbne op for et forlig på normallønsområdet. Industriforliget er holdt inden for en meget begrænset økonomisk ramme.

På mange andre overenskomstområder er der ikke noget, der rigtig spidser til. Her venter man fortsat på et gennembrud i forhandlingerne om transportsektor-overenskomsten, som er et normallønsområde, hvor lønnen i kroner og øre aftales ved selve forhandlingen. Det betyder, at FOA's forhandlinger for privatansatte står i stampe på samme måde som så mange andre forbunds forhandlinger. Hvornår de næste målstreger sættes i kalenderen, afgøres af forligsmanden, som har uhindret adgang til at gå på banen, når der afgives strejke- eller lockoutvarsler.

På det private arbejdsmarked er der tradition for, at forhandlingerne føres bag lukkede døre. Denne gang har dørene været endnu mere lukkede end tidligere. Den totale radiotavshed er de centrale parter eget valg. Når først forligsmanden kommer på banen, er der ikke længere noget valg, så vil det være forligsinstitutionen, der styrer informationsstrømmen eller manglen på samme.

En række temaer i forhandlingerne er dog kendt. Barsel, pension, skifteholdsarbejde, regler for behandling af ligelønssager, HK's særlige 50 procentregel og vilkårene for elever og lærlinge. Og så ikke mindst krav om et effektivt værn mod løndumping fra især øst-europæisk arbejdskraft. Dertil kommer, at det ikke er en hemmelighed for nogen, at den økonomiske krise presser forhandlingerne voldsomt.

På det offentlige arbejdsmarked har FOA forsøgt at bidrage til at åbne dørene til overenskomstforhandlinger lidt på klem, så de medlemmer, hvis løn- og ansættelsesvilkår, det hele drejer sig om, har en chance for at kunne følge nogenlunde med i, hvordan det går på de bonede gulve.

Den stil har vi fået ganske megen skæld ud over fra både kolleger og modparter, men der er tale om et bevidst valg, der handler om åbenhed. Overenskomsterne er ikke forhandlerens ejendom. Det er medlemmernes. Og selvfølgelig skal man kunne få flere informationer end blot det, at forhandlingerne er startet efterfulgt af radiotavshed, indtil forhandlingerne fører til forlig eller forlis. Der er naturligvis undervejs i et forhandlingsforløb situationer, hvor forhandlerne har og skal kunne have fortrolighed, men det må ikke betyde, at medlemmerne absolut intet hører fra forhandlingsbordet.

Lukketheden om forhandlinger på det private arbejdsmarked har ikke fremtiden foran sig. Moderne mennesker vil have og har et berettiget krav på løbende informationer om, hvad der sker på de områder, som er helt afgørende for deres løn- og ansættelsesvilkår. Derfor bliver de helt centralt placerede forhandlere på det private arbejdsmarked også på et eller andet tidspunkt ud i fremtiden nødt til at åbne døren på klem. ■

Dennis Kristensen

Dennis Kristensen, forbundsformand

Dennis blogger på www.facebook.com

»Moderne mennesker vil have og har et berettiget krav på løbende informationer om, hvad der sker på de områder, som er helt afgørende for deres løn- og ansættelsesvilkår.«

Dialog med
formanden på:
www.foa.dk/debat

Uligeløn. Set gennem historien er kvinders arbejdskraft aldrig blevet regnet for lige så meget som mændenes. I 1867, da de første kvindelige lærere kom ud på skolerne, bestemte Folketinget, at de kun skulle have mellem halvdelen og to tredjedele af de mandlige læreres løn.

Clara Zetkin, 1910

8. marts. Året er 1910. I Folkets Hus på Jagtvej i København mødes omkring 100 kvinder fra 17 lande til en socialistisk kvindekonference. En af dem er den tyske Clara Zetkin, som foreslår, at de indstifter en særlig kvindedag. Siden er 8. marts blevet fejret som den internationale kvindedag.

Kvindefag & kvindedag

Af Finn Olsen

8. marts.
Kvindernes
internationale
kampdag
fylder 100 år.

Opvågningen. I 70'erne kunne kvinderne ikke længere holde kæft. Den Internationale Kvindedag var stort set blevet glemt i tiden efter 2. Verdenskrig, men nu blev den hentet frem af mølposen, og dagen er ikke blevet glemt siden. Her fejres 8. marts med en happening i Falkoner Centret i 1983. Vil vi have uddannelse, eller skal vi satse på ægteskab, spørger pigerne.

Tjenestepige på sit værelse i 1934.

Mandetillæg. Med Tjenestemandsløven i 1919 blev det bestemt, at der skulle være ligeløn for kvinder og mænd ansat på det offentlige område. Men uligheden fortsatte, for nu fik mændene et særligt forsørgertilæg oven i hatten.

Husassistenter får styr på vasketøjet en gang i 50'erne.

Tjenestepige med tjek på småkagerne i 1934.

Skuffelse. I 1965 nedsatte regeringen en kommission, der skulle komme med et bud på en ny tjenestemandsløve. En af ideerne var, at man skulle gøre noget ved lønnen, så man kunne tiltrække flere kvinder til den offentlige sektor. Men loven, som blev vedtaget i 1969, rykkede ikke ved den lave lønindplacering i kvindefagene.

Barneplejersker på et mødre hjem i 1942.

Husmoderafløseren banker støv af hynderne i 1948.

Københavnske pædagoger skærer problemet ud i pap ved en demonstration sidst i 70'erne.

Ligeløn? I 1976 trådte loven om ligeløn i kraft. Nu skulle det ikke længere være tilladt at betale forskellig løn til mænd og kvinder, som har det samme arbejde. Men det blev kun en halv løsning. For loven tog ikke højde for, at der er fag, hvor de fleste ansatte er kvinder. Og her er lønnen fortsat væsentligt lavere end i de fag, hvor mændene traditionelt har domineret.

FOA-medlemmer på gaden 8. marts 2008.

På forsiden. I 2008 blev den lave kvindeløn igen forsidestof takket være FOAs medlemmer, der i stort tal gik på gaden og forlangte mere i løn. Overenskomstforhandlingerne gav en lille smule, men spørgsmålet om det kønsopdelte arbejdsmarked blev begravet i en lønkommission, der endnu ikke har sagt et kvæk.

Ultimativt. »Hvis 3-3-modellen af en eller anden grund forsvinder, gør jeg også,« siger Lene Hansen.

Sidegevinst. »Fordi nogen arbejder 7½ time og andre 9 timer om dagen, er der tid til overlap, hvor vi møder flere kolleger, kan udveksle oplevelser og give en hånd med det praktiske,« siger Charlotte Rasmussen.

Tid til at puste ud

Arbejdstidsmodeller. Muligheden for at lade batterierne op mellem arbejdsdage mindsker stressen og fastholder medarbejderne. På Solgården i Nysted er alternative arbejdstidsmodeller en succes.

Af **Marianne Schjøtt Rohweder**
Foto: **Hanne Loop**

Da social- og sundhedshjælper *Lene Hansen* for fire år siden gik målrettet efter et job på Plejecenteret Solgården i Nysted på Lolland, var det arbejdstiderne, der trak.

»Jeg har arbejdet mange år i ældreplejen, men syntes, at arbejdstiderne sled på mig. Når jeg havde fri, var der kun lige tid til at nå det allermest nødvendige, ikke til at slappe rigtigt af. Nu arbejder jeg tre dage og holder tre dage fri. Det betyder, at jeg både kan nå tandlægen og indkøbene og lade op til en ny arbejdsdag, så det er kanongodt,« siger hun.

3-3-modellen

Det var et højt sygefravær, der for fem år siden satte gang i eksperimenter med en

ny model for arbejdstiden – 3-3-modellen – på Solgården.

»Vi følte os belastede og kunne ikke nå at opbygge den nødvendige energi, når vi havde fri,« fortæller tillidsrepræsentant *Charlotte Rasmussen*.

Især i én af de udkørende grupper var medarbejderne ivrige efter at afprøve modellen, hvor man arbejder tre dage og har tre dage fri. Da deres erfaringer efter et halvt år var gode, og både sygefraværet, behovet for vikarer og stressen faldt, blev forsøget udvidet til resten af plejecenteret. Efter endnu et halvt år blev ordningen permanent.

9-timers-vagter

I starten skulle en ny rytme indfinde sig. Modellen betød blandt andet 9-timersvagter.

»De fleste ved, hvor travlt, man har, hvis bad, rengøring og omsorg skal nås inden klokken 13.

9-timersvagter giver langt større fleksibilitet. For eksempel er der mulighed for at rykke rengøringen til over middag, så der er god tid til pleje og omsorg om morgenen, hvor der ofte er travlt,« siger Charlotte.

Makkerskaber

Rygraden i 3-3-modellen i Nysted er makkerskaberne, hvor man to og to arbejder sammen om en gruppe på 5-6 borgere. Og selvom makkerne ikke ser så meget til hinanden i dagligdagen, fordi den ene har fri, når den anden er på arbejde, føler ingen sig nogensinde helt alene. Man kommunikerer med hinanden gennem en bog, der ligger i rutebogen.

»Det fungerer fint, og selv om man reelt arbejder alene, så har man jo altid sin makker i ryggen,« som Lene udtrykker det.

I makkerskaberne tilrettelægges man sammen opgaverne og fordeles også ferier og årets ti helligdage mellem hinanden.

»På mange måder er det meget enklere og føles mere retfærdigt, når helligdagene

skal deles ud på to, end når sol og vind skal fordeles lige i en hel gruppe,« siger Charlotte.

»Makkerskaberne er også med til at skabe større kontinuitet i forhold til den enkelte borger, så der blive færre personer om og bedre tid til hr. Hansen.«

3-2-2-3 til deleforældre

Men træerne vokser ikke ind i himlen, og det blev ret hurtigt tydeligt, at 3-3-modellen havde en svaghed i forhold til fraskilte medarbejdere med delebørn. For dem var mange weekendvagter i træk et problem, fordi de ikke kunne få familielivet til at hænge sammen.

»Men da ingen ønskede at komme af med 3-3-modellen eller se fraskilte kolleger søge andre job, videreudviklede vi modellen til 3-2-2-3. I denne model arbejder man tre dage, har to dage fri, arbejder

to dage og har tre fridage. Det betyder, at hver anden weekend er en friweekend. Vi kører således med to arbejdstidsmodeller, så flest muligt får deres behov opfyldt,« siger Charlotte.

Fastholdende arbejdstider

Arbejdstidsmodellen har også vist sig at styrke fastholdelsen af de ældre medarbejdere. På Solgården har Lene og Charlotte to kolleger, der egentlig havde bebudet, at de ville gå på efterløn som 60-årige, men som nu har ombestemt sig og tager et par år mere. Lene kan også godt forestille sig, at arbejdstiden kan blive afgørende for, at hun bliver lidt længere på arbejdsmarkedet.

»Jeg har forhøjet blodtryk, men de nye arbejdstider betyder reelt, at jeg har færre symptomer, end jeg havde før. Jeg er mindre træt og har ikke så ofte hovedpine

mere. Jeg er glad for mit arbejde, så hvis jeg kan, vil jeg da gerne blive ved så længe som muligt.« ■

marianne@rohveder

3-2-2-3-modellen

Solgårdens arbejdstidsmodel betyder for fuldtidsansatte:

- arbejdsdage a 9 timer
- 3 dage arbejde, 2 dage fri, 2 dage arbejde, 3 dage fri
- fri hver anden weekend
- det timeunderskud og -overskud, der oparbejdes, indhentes løbende. Timerne 'tilbagebetales' via stregdage, hvor medarbejderen kan kaldes ind på fridage.

Er du **sosu-assistent** eller **-hjælper**?

Find dit nye job på
sosu-job.dk

Her får du overblik og
målrettet jobsøgning

Ny jobportal, der samler alle ledige jobs
til sosu-assistenters og -hjelperes på de
offentlige sygehuse.

midt
regionmidtjylland

n
REGION NORDJYLLAND

H
Region
Hovedstaden

REGION
SJÆLLAND

Gyseren på sygehusene

Sygehusøkonomi. For under et år siden var mangel på arbejdskraft sygehusenes største udfordring. Nu har landets sygehuse ondt i økonomien, og afskedigelser er blevet varslet for portører, sosu-assistenten og andre medarbejdere. Hvad foregår der egentlig?

Af **Jes Søgaard**

Illustration: **Gitte Skov**

Regionernes økonomi til sundhedsvæsen forhandles hvert år mellem regeringen og Danske Regioner. Et beløb aftales ud fra sidste års omkostninger plus et ekstrabeløb til flere behandlinger.

Så har regionerne en budgetramme, som de skal holde hus med, og regionerne

fordeler så pengene videre til deres sygehuse efter samme principper. Det hedder rammestyring, og det styringsprincip har været gældende for sygehusene de sidste 30 år.

For 2009 aftalte parterne 1,4 milliarder ekstra kroner til finansiering af knap halvdelen af de 3,5 procent flere behandlinger, som ville komme i forhold til 2008 – antog man optimistisk!

To forhold er ændret for sygehusene i de senere år. For det første har deres ejere (regionerne) ikke deres egne skatteindtægter, men udelukkende de årlige statstilskud (hvoraf 20 procent kommer via kommunerne).

Rammen er blevet fastere, da ejerne ikke selv har muligheder for at imødekomme behov for øgede bevillinger fra sygehusene. Historisk har dette behov dog været begrænset. Danske sygehuse er nærmest verdensmestre i at overholde budgetterne, hvilket har været en væsentlig årsag til, at Danmark som det eneste land i den vestlige verden har kunnet holde sundhedsudgifterne på niveau med den almindelige indkomstudvikling. Indtil for otte år siden!

For otte år siden begyndte den anden ændring i sygehusenes styringsprincipper at vise sig, nemlig den aktivitetsbaserede finansiering efter *PfP-dogmet*: Pengene følger Patienten.

Som det fremgik af regeringsgrundlaget for Fogh Rasmussens anden periode, skal det kunne betale sig at gøre en ekstra indsats – også for sygehusene. Derfor indførte man Løkkeposen, som uddeles til regioner og sygehuse, når de producerer mere end det aftalte antal behandlinger. Problemet er, at Løkkeposen er ret lille, og sygehusene får kun cirka halvdelen af den ellers aftalte pris for ekstrabehandlingerne. Og når de kommer over et vist behandlingsantal, får de slet ingen penge.

Tænk, hvis man brugte det princip i det private erhvervsliv. De første 100 produkter får du 50 kroner for, de næste 10 får du kun 25 kroner for, og herefter skal du levere gratis. Den fornuftige forretningsmand vil producere og sælge de første 10

»Tænk, hvis man brugte det princip i det private erhvervsliv. De første 100 produkter får du 50 kroner for, de næste 10 får du kun 25 kroner for, og herefter skal du levere gratis.«

JES SØGAARD

ekstra, hvis og kun hvis han kan producere dem til højst 25 kroner. Han vil jo ikke producere med tab. Så han indstiller produktionen ved højst 110 produkter. Men det kan de offentlige sygehuse ikke. De skal tage de akutte patienter, og regeringen har med PfP også udstedt ventetidsgarantier til borgerne, så de kan tage pengene fra de offentlige sygehuse med over til private sygehuse, hvis de ikke tilbydes behandling inden for en måned.

Sygehusene er klemt mellem rammestyring og aktivitetsstyring. De skal overholde budgetterne – og det skal de! Men de skal også efterkomme befolkningens efterspørgsel på undersøgelser og behandlinger her og nu eller med minimal ventetid. For det tredje skal de honorere nogle produktivitetskrav, som ikke mindst i omlægnings- og fusionsprocesser kan være særdeles vanskelige at opfylde.

Fælden klappede i 2009. Det beløb, sygehusene samlet havde til rådighed, var baseret på en forudsætning om merproduktion på 3,5 procent, hvoraf godt halvdelen skulle 'finansieres' via produktivitetsstigninger. Merproduktionen blev faktisk cirka seks procent – som den også havde været i de forudgående år.

Man kan da godt læne sig tilbage og bebrejde regionerne, at de ikke kunne styre aktiviteterne, så de kunne overholde budgetterne. Regionerne kan lade disse bebrejdelser gå videre til sygehusene, som har fået underskud og nu må skære ned og fyre medarbejdere. Nogle sygehuse, fordi de har produceret for meget – underfinansieret eller ligefrem ufinansieret. Andre sygehuse har fået underskud, fordi de har produceret for lidt – men har brugt de tildelte penge. Sagen er imidlertid, at det er noget nær umuligt at styre

for sygehusene under modstridende styringsprincipper. Behandlingsgarantierne er lige så besnærende som PfP-dogmet. Men garantierne udhuler sygehusenes styringsmuligheder, og PfP er ikke reel, for så havde man netop ikke rammestyring.

Fælden klappede netop i 2009, fordi man havde for smalt et vækstrum. 1,4 milliarder kroner i 2009 mod 3,3 milliarder i 2008! Og 1 milliard kroner i 2010.

2010 kan godt blive lidt af en gyser. Sygehusene har formentlig lært lektien og vil sørge for både at tilpasse produktionskapaciteten, altså fyre og undlade stillingsbesættelser og nidkært skubbe de ubehagelige problemer op på regionsniveau. Nemlig når sygehusene på den ene side ikke kan følge med efterspørgslen fra patienterne og ej heller har penge til stigende medicinudgifter, der nok også i 2010 vil stige med 15 procent. Og på den anden side presses til netop at imødekomme denne efterspørgsel, fordi pengene ellers vil gå over til privatsygehusene!

Imens vil sygehusenes personale knokle for at minimere service- og kvalitetsforringelser for de mange patienter, der jo er stillet et sundhedsvæsen i verdensklasse i udsigt. 2010 kan også blive lidt af en gyser i gulvhøjde.

Min mor lærte mig, at jeg ikke kan blæse og have mel i munden samtidig. Politikerne må også lære det. Enten gør de PfP-dogmet reelt, og så skal der rigtig meget gang i merbevillingerne, og statskassen er jo ikke overfyldt for tiden. Eller også slækker de på borgergarantierne og giver regioner og sygehuse nogle styringsmuligheder tilbage. ■

Jes Søgaard er professor på Dansk Sundhedsinstitut, DSI

Fra nul til 200.000 kroner

Erstatning. Tidligere sygehjælper Maj-Lis Laursen vandt over Arbejdsskadestyrelsen og fik knap 200.000 kroner i erstatning. Det er ikke første gang, at styrelsen tolker reglerne til ugunst for borgerne.

Af **Merete Nielsen**
Foto: **Jørgen True**

Oktober 2006. *Maj-Lis Laursen* når lige at registrere, at den ældre dame mister balancen på vej op i bussen. Hun får ikke trådt til side, men spjætter bare med armene for at værgе for sig. Få sekunder efter er hun sunket ned i knæ med damen i favnen.

Den ældre dame, en patient på genoptræningscentret Kirsebærbacken i Hillerød, kommer ikke noget til.

Anderledes er det med Maj-Lis, der har arbejdet som sygehjælper på centret i 12 år. Bevægelsen ned i knæ giver et vridd og knæk i ryggen, og hun må nærmest krabbe sig tilbage til Kirsebærbacken.

Færdig som sygehjælper

Derfra går det slag i slag med anmeldelse af arbejdsskaden og behandlinger hos kiropraktor og fysioterapeut.

Efter tre måneder er der ikke udsigt til, at Maj-Lis kommer tilbage til arbejdet foreløbigt, så hun bliver opsagt og kan se frem til at skulle leve af sygedagpenge – en netto lønning på 3.500 kroner om måneden.

Opereret for diskusprolaps

Tiden går, og ryggen bliver stadig ikke bedre trods massage, øvelser og stræk-

behandlinger. Til sidst bliver Maj-Lis sendt til scanning, og den giver et klart svar: diskusprolaps i lænden.

Først i oktober 2007 – et år efter ulykken – bliver hun opereret.

»Dengang vidste jeg ikke bedre, autoritetstro som man er. Jeg fulgte jo lægens råd og regnede med, at jeg gjorde det rigtige,« siger Maj-Lis, der ærgrer sig over, at hun i en alder af 58 år ikke kan gå mere end højst en kilometer.

Varigt mén på 20 procent

Da rekonvalescensen er overstået i foråret 2008, starter Maj-Lis i arbejdsprøvning på sin gamle arbejdsplads, hvor hun skal hygge om de demente beboere. Det passer hende fint, men 14 dage før arbejdsprøvningen er slut, ryger hun ud, fordi Hillerød Kommune står over for massive besparelser.

I marts 2009 får hun anerkendt sin arbejdsskade. Arbejdsskadestyrelsen vurderer, at hun har et varigt mén på 20 procent, hvilket udløser en erstatning på 120.000 kroner som kompensation for de fysiske skavanker, hun skal leve med resten af sit liv.

Afslag – i første omgang

Via FOA Nordsjælland bliver Maj-Lis opmærksom på, at der også findes en erstatning for tab af erhvervsevne. En

erstatning, der kompenserer for, at man varigt har mistet evnen til at tjene sin normale løn.

I oktober 2009 får hun imidlertid afslag. Begrundelsen er, at hendes tab af erhvervsevne kun udgør 13,87 procent og dermed er under de 15 procent, der som hovedregel er grænsen.

»Nå, det er så det,« tænker Maj-Lis, da hun læser brevet. Men i papirerne står også, at hun kan anke, og da hun får talt det igennem med sin mand, synes hun nok, at det er rimeligt, at hun får noget kompensation for tabt arbejdsfortjeneste i den tid, hun har været på sygedagpenge.

Ved at gå bag over

»Det kan du godt glemme alt om. Du kan ikke anke tabt arbejdsfortjeneste,« lyder beskeden imidlertid fra *Lisbet Gregersen*, sagsbehandler i FOA Nordsjælland.

Til gengæld studser Lisbet Gregersen over afslaget, fordi tabet af erhvervsevne

ligger så tæt på de 15 procent, og med hjælp fra advokat klager FOA Nordsjælland over afgørelsen.

Fire uger senere dumper svaret ind hos Maj-Lis Laursen.

»Jeg var ved at gå bag over. Fra et rundt nul fik jeg nu 196.220 kroner.«

Reglerne tolkes forkert

Erstatningen handler om det økonomiske

Forsikring. Maj-Lis Laursen har i sit lange arbejdsliv ikke haft brug for sin fagforening, før hun fik en arbejdsskade i 2006. »Det er ligesom, man går og betaler til en brandforsikring – man håber, at man aldrig får brug for den.«

tab, Maj-Lis Laursen har ved ikke at kunne arbejde som før skaden, forklarer arbejdsskadekonsulent i FOA Per Grieger-Rene.

»Arbejdsskadestyrelsen opererer med 15 procent, men det er ikke en absolut grænse, så hvis der er et betydeligt varigt tab af erhvervs-evne i omegnen af de 15 procent, skal de give erstatning.«

Per Grieger-Rene forstår ikke, at FOA gang på gang skal involvere advokat, for at medlemmerne kan få den erstatning, de klart er berettiget til.

»Det er en tilbagevendende udfordring, at Arbejdsskadestyrelsen tolker 15 procent-reglen til ugunst for borgerne.«

Glad for fleksjob

Maj-Lis Laursens ryg bliver aldrig som før, men hun er glad for igen at være i arbejde. Siden juni 2009 har hun været ansat i fleksjob hos Falck Hjælpemidler, hvor hun arbejder fire timer om dagen som kontorassistent.

»Det gør, at vores økonomi hænger sammen, og så har vi sat noget af erstatningen til side. Man ved jo aldrig, hvad der kan ske.« ■

men@foa.dk

Konsekvenser. »Bespærelserne får konsekvenser for patienterne, og jeg frygter især, at det vil gå ud over vores mange ældre medicinske patienter,« sagde social- og sundhedsassistent og fællestillidsrepræsentant Lisbeth Poulsen, Holstebro Sygehus.

Sygehuse med ondt i økonomien

Høring. Den 23. februar havde FOA sammen med andre sundhedsorganisationer inviteret til høring om sygehuskrisen. Men lige netop den dag havde statsministeren valgt til regeringsrokade, så det blev en høring uden sundhedsminister.

Af **Britta Lundqvist**
Foto: **Søren Palmelund**

De mange fyringer og nedskæringer på sygehuse var den dystre baggrund for høringen 'Stop sygehuskrisen', som blev afholdt 23. februar på Christiansborg. Ekspert, personalerepræsentanter og politikere skulle svare på spørgsmålene: Hvad er årsagerne til sygehuskrisen, og hvor findes løsningerne? Men en af hovedpersonerne manglede, for samme morgen var der skiftedag i Sundhedsministeriet, så det blev en høring uden den vigtige part i sygehusøkonomien – regeringen.

Måske brugerbetaling

Patienten – den syge sygehusøkonomi –

fik stillet en grundig diagnose af flere eksperter. Professor Jes Søgaard, Dansk Sundhedsinstitut, konstaterede, at blandingen af rammestyrt og frit valg uden betaling har givet et enormt udgiftspres og ført til de aktuelle fyringer.

Han anbefalede en behandling med en ny balance mellem udbud og efterspørgsel. Konkret foreslog han differentiering af ventetidsgarantien ud fra en lægefaglig vurdering af patienterne og måske en form for brugerbetaling, for eksempel på lægebesøg som i Sverige.

Kvæles i sin egen succes

Lars Haagen Pedersen fra Det Økonomiske Råd fastslog, at sundhedsvæsenet er ved at blive kvalt i sin egen succes. Efter 2001 er sundhedsudgifterne steget mar-

kant, og han fremmanede skrækscenarier, hvis ikke der bliver trådt på bremsen. Han understregede, at det er mervækst, der koster – mere end det faktum, at vi lever længere. For tendensen går i retning af sund aldring, altså at vi har flere gode leveår, inden vi sidst i vores levetid bliver dyre i sundhedsudgifter.

Lars Haagen Pedersen anbefalede blandt andet at afskaffe skattefradraget på sundhedsforsikringer og at konkurrenceudsætte både private og offentlige sygehuse.

Vi kører på kanten

Region Midtjylland er en af de regioner, der har rigtig ondt i økonomien.

»Vi kører helt ude på kanten,« fastslog sundhedsdirektør *Leif Vestergaard Pedersen*. Den høje vækst har været politisk prioriteret, men er ikke fulgt af en økonomi, der svarede til. Derfor vil det være nødvendigt at prioritere, hvis der skal være sammenhæng mellem indtægter og udgifter.

Det er mange faktorer, der har fået læset til at vælte: Kortere ventetider koster, flere kræftpatienter og flytning af specialer og funktioner mellem sygehuse.

Også han anbefalede en differentieret ventetidsgaranti og brugerbetaling på nogle områder.

Vi har knoklet

Eksperternes diagnoser og behandlingsforslag blev fulgt af vidneudsagn fra det

virkelige liv, hvor social- og sundhedsassistent *Lisbeth Poulsen*, Holstebro Sygehus, og sygeplejerske Henrik Berg, Herlev Hospital, fortalte om, hvordan de oplever fyringerne og nedskæringerne.

»Vi har knoklet og behandlet flere patienter end forventet. Nu frygter jeg, at personalet kommer til at løbe livet af sig, når der skal præsteres mere med færre hænder,« sagde Lisbeth Poulsen.

Både Lisbeth Poulsen og Henrik Berg nævnte også øget risiko for flere utilsigtede hændelser for patienterne og et dårligere psykisk arbejdsmiljø for personalet.

En kronjuvel i velfærdssamfundet

Ulla Astman, socialdemokratisk formand for Region Nordjylland og formand for Danske Regioners Sundhedsudvalg, var med fraværet af en sundhedsminister eneste folkevalgte. Hun fastslog, at »et godt og offentligt sundhedsvæsen er en af kronjuvelerne i det danske velfærdssamfund.«

»Det nytter ikke, at rammen er stram, og kassen er tom. Vi må diskutere prioritering, differentieret ventetidsgaranti og så skal vi finde bedre styringsredskaber,« fastslog Ulla Astman. ■

bllu@foa.dk

Høringen var arrangeret af FOA, Sundhedskartellet, FAS, Yngre læger og HK-Kommunal. Organisationernes forslag til løsning af sygehuskrisen og indlæggene fra høringen kan ses på www.dl-hk.sygehushoering

Fyringerne fortsætter

Bølgen af fyringer og nedlæggelse af stillinger fortsætter i nogle af regionerne.

Region Hovedstaden: Der har været fyringer og nedlæggelse af stillinger på følgende hospitaler: Herlev, Hvidovre, Frederiksberg, Bispebjerg, Gentofte, Amager og Helsingør. På Bornholms Sygehus er der nedlagt 10 stillinger, men det er ikke gået ud over FOA-faggrupper. På Rigshospitalet bliver 109 fyret, prikkerunden finder sted 3. og 4. marts.

Region Midtjylland: Sygehusene i Herning, Holstebro, Ringkøbing, Tarm og Lemvig fyre medarbejdere svarende til 50 fuldtidsstillinger, og 50 ledige stillinger bliver ikke genbesat.

Sygehusene i Brædstrup og Horsens har foreløbig fyret 10 sygehjælpere og social- og sundhedsassistenter. Hospitalerne i Randers, Silkeborg, Horsens, Viborg, Skive, Kjellerup og de psykiatriske afdelinger i regionen skal indsende en handlingsplan om deres underskud senest 1. april. Om det vil koste stillinger vides endnu ikke.

Se TV-klippet!
om Lisbeths historie på
www.mezina.dk

Slut med hede- og svedefure i overgangsalderen

3 ud af 4 kvinder oplever gener i overgangsalderen. Men det kan faktisk løses ret simpelt og helt naturligt.

Når man først er kommet i overgangsalderen er de fleste ikke i tvivl. Kroppen reagerer nemlig på de forandringer, der sker, og ofte påvirker det hverdagen negativt.

Naturens hjælp

I dag vælger mange at bruge et naturpræparat i overgangsalderen. Et af de mest brugte naturmidler hedder Chello, der er specielt udviklet til at afhjælpe hede- og svedefure.

Grunden, til at så mange vælger Chello, er et ønske om at tage ansvar for deres eget liv.

De har derfor valgt at bruge naturmidlet Chello, der netop afhjælper hede- og svedefurene. Chello er fremstillet naturligt og giver derfor en sikkerhed, som

de fleste kvinder helt forståeligt foretrækker.

Dokumenteret virkning

Chellos effekt er ikke kun noget, brugerne oplever. Effekten er også dokumenteret i en lang række studier, og produktet er i dag meget anerkendt af førende eksperter.

Chello fås på apoteket, hos Matas og i helsekostforretninger eller på www.mezina.dk.

Har du spørgsmål?

Du er altid velkommen til at kontakte vores helsevejledere på telefon 75 18 16 11 - eller se vores hjemmeside.

www.mezina.dk

Jeg fik mit gamle liv tilbage på 6 uger

"Jeg startede min overgangsalder med at have hede- og svedefure konstant. Men en ven kom mig til undsætning og fik mig overbevist om, at jeg skulle prøve Chello.

Svedefurene er væk

Efter bare 6 uger var mine hede- og svedefure helt forsvundet. Derfor anbefaler jeg i dag Chello til alle i overgangsalderen."

fortæller den livsglade

Lisbeth Hvolby.

Chello fås på apoteket, hos Matas og i helsekostforretninger eller på www.mezina.dk

Se TV-klippet med hele Lisbeths historie på www.mezina.dk

Fagblad/reklameblad?

Heldigvis har det i mange år været muligt at frabede sig reklamer i postkassen, hvilket jeg er meget tilfreds med.

At mit ellers nogenlunde udmærkede fagblad begynder at udnytte adressekartoteket på medlemmerne til at medsende mere eller mindre lødige reklamer, finder jeg under al kritik.

Det kan da ikke være rigtigt, at vi som social- og sundhedsuddannet personale skal finde os i at finansiere et fagblad, der tillader sig at sende reklamer og tilbud om bras og underlødige, 'sundhedsfremmende' produkter. Hvad i alverden regner I os for? Helt ærligt, hvem er ansvarlig for det? ■

Jette Andersen

Hvorfor reklamer med fagbladet?

Februar-nummeret af *fag og arbejde* fik mig til at fare i blækhuset. Sammen med fagbladet fik man nemlig leveret to reklamer. Her troede man, at et skilt med »nej tak til reklamer« på postkasselågen var nok til at undgå reklamer.

Den ene omhandler et ejendommeligt, indkapslet kakaoekstrakt. Her står blandt andet, at indianere i Panama drikker 40 kopper kakao om ugen og derfor holder sig sunde og friske. I forbindelse med reklamen for produktet *Cocoa Xtra* udtaler en professor *Norman Hollen-*

berg. »Hvis disse observationer siger noget om fremtiden, kan vi uden at rødme påstå, at de er blandt de vigtigste i medicinens historie.« Utroligt, at *Cocoa Xtra* tilsyneladende ikke har sat sig større spor i vor bevidsthed.

Og for kun 39 kroner får *fag og arbejdes* læsere dette fantastiske produkt.

Manden bag dette vidunderlige produkt er en Gunnar Tangen, EFL. Endnu et tjek på nettet viser, at denne person også er behjælpelig med for eksempel sokker, der »sid-

Reklamer, nej tak

Som medlem af FOA vil jeg meget gerne have svar på, hvorfor der er pakket reklamer sammen med fagbladet. Det vil jeg gerne have mig frabedt. ■

May-Britt Davidsen

der rigtigt uden at stramme om læggen«.

Som om dette fine tilbud ikke er nok, er der desuden et 4-sidet farvestrålende tilbud til læserne. Det handler nu om en »eksklusiv verdensnyhed«. Det er i alt sin enkelthed en lille 12 centimeter høj Sarah Kay-figur: Pigen med æblet. Og ved et ejendommeligt tilfælde, koster den lille figur også 39 kroner, på trods af at det er et helt andet firma, der forhandler denne prægtige figur, der ikke bare har et æble i hånden, men en hel kurv æbler i

den anden arm. Og det er ikke det bedste – hold nu helt fast: Hvis du svarer inden 8 dage, modtager du en blyant!

Og så til sagens kerne. Hvad har *fag og arbejde* egentlig med disse produkter at gøre? Betaler fagbladet forsendelsen, eller er det omvendt? Eller i det hele taget: Hvorfor involverer man sig i den slags reklameuddeling? (*Forkortet af red.*) ■

Kirsten Almind

Svar

FOA har valgt at tillade annoncer i fagbladet, fordi annoncerne giver os indtægter, som er med til at finansiere udgivelsen af bladet. Uden annoncerne ville vi være nødsaget til enten at bruge flere kontingentkroner på bladet eller til at slække kraftigt på ambitionerne om at give medlemmerne et fyldigt og ordentligt fagblad. Ingen af delene ønsker vi.

Fagbladets annoncører kan i dag vælge mellem at indrykke en traditionel annonce i bladet eller at købe et indstik i form af nogle løse sider, som bliver pakket sammen

med bladet i plastfolie. Der er principielt ingen forskel.

Vi kan ikke tilbyde annonce-rensede forsendelser til de medlemmer, der ikke ønsker annoncer. Det vil blive så dyrt at administrere, at fortjeningen ved annoncerne ville forsvinde. Når det er sagt, er jeg fuldt ud opmærksom på, at en del medlemmer helst ville undvære annoncer i almindelighed – og glittede indstik med reklamer for kakaopiller, porcelænsdukker og undertøj i særdeleshed. I den forbindelse vil jeg gerne understrege, at fagbladet – ligesom andre medier – ikke kan garantere,

at annoncernes gyldne løfter holder. Når annoncørerne i februarnummets indstik praler med en ikke-eksisterende »stigende artikelstrøm« om et kosttilskud eller omtaler en billig porcelænsdukke som værende »et eksklusivt og uvurderligt samlingsobjekt«, så gør man klogt i at bruge sin sunde fornuft og være kritisk forbruger. Hvis noget lyder til at være for godt til at være sandt – ja, så er det tit for godt til at være sandt. ■

*Med venlig hilsen
Gitte Hejberg, chefredaktør*

Skriv til
fag og arbejde
redaktionen@foa.dk
Husk: Et læserbrev må ikke være længere end 300 ord. Redaktionen forbeholder sig ret til at forkorte, når pladshensynet kræver det.

Har du valgt den rigtige bank?

Hvad med at vælge en bank, der ikke bare siger, de er en af de billigste?

PenSam Bank tilbyder nogle af markedets bedste renter. Og det er ikke bare noget, vi siger. www.mybanker.dk har gennem flere år kåret os som en af Danmarks billigste banker. De lave priser er en af grundene til, at vi har nogle af landets mest tilfredse kunder. Der er mange flere. Så sæt kryds ved PenSam Bank.

Sæt kryds ved PenSam Bank

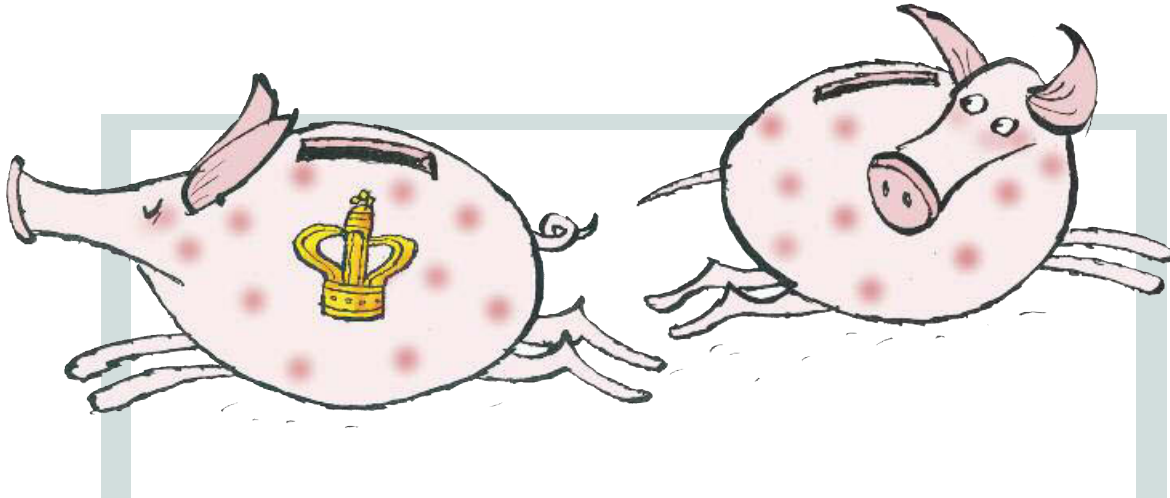
Ring på 44 39 39 44 og hør mere om hvordan vi kan tage hånd om dig og din økonomi. Besøg også www.pensam.dk/bank hvor du kan teste dig selv og se, om PenSam Bank passer til dig.

PenSam **BANK**

spørg

Har du lyst til at spørge fag og arbejdes ekspertpanel om noget, så skriv til: *fag og arbejde*, Staunings Plads 1-3, 1790 København V. Mrk.: Spørg panelet. **Du kan også maile til:** ries@foa.dk

Hvis du ønsker at være anonym, skal du blot gøre opmærksom på det. Brevkasse-redaktøren skal dog vide, hvem du er.

Modregning i tjenestemandspension?

Jeg har mulighed for at få udbetalt min opsatte tjenestemandspension, men vil den blive modregnet i den særlige ydelse, som jeg får udbetalt fra kommunens jobcenter?

Birthe

Svar

Din pension vil blive modregnet krone for krone i den særlige ydelse. Det betyder, at du ikke får nogen glæde af din pension, hvis du hæver den. Prøv at

undersøge hos din tidligere arbejdsgiver, som udbetaler pensionen, hvordan du er stillet, hvis du undlader at hæve pensionen.

Særlig ydelse udbetales til personer, som er visiteret til fleksjob, men som endnu ikke har fået et fleksjob. Af hensyn til andre interesserede kan jeg oplyse, at særlig ydelse udgør 60 procent af dagpenge-maksimum. Det svarer til 9.857 kroner om måneden før skat.

Anne Pedersen

Grænseoverskridende leder

Jeg arbejder på et værested for misbrugere i en mellemstor provinsby. Arbejdet består i bostøtte og samtale og al forefaldende hjælp til misbrugeren – lægebesøg, medicin med mere.

Vi er en gruppe på 15 medarbejdere, heraf 4 faguddannede og 11 fleksjobbere med ufaglært baggrund. Vores leder er ligeledes uuddannet og har en fortid som securitasvagt.

Vi har et meget dårligt psykisk ar-

bejdsmiljø. Jeg er sikkerhedsrepræsentant og mener, det dårlige psykiske arbejdsmiljø især skyldes to forhold:

- At vores leder favoriserer nogle medarbejdere og har en grænseoverskridende adfærd. Han flirter åbenlyst med kvinderne i gruppen og er truende, hvis man er uenig med ham.
- Der er magtkampe mellem de faglærte og de ufaglærte om, hvordan service og kerneydelse skal fortolkes.

Jeg har ikke nogen at tale med om

det, da jeg er i sikkerhedsgruppe med den grænseoverskridende leder. Hvad gør man?

Den trætte

Svar

Jeg forstår godt, at du bliver træt. Det er hårde odds at være oppe imod. Men jeg synes, du skal bede om hjælp hos din leders leder. Du skal inden da fortælle din nærmeste

leder, at du går til hans leder. Hos din leders leder synes jeg, du skal fortælle historien, som du oplever den og få hjælp til at komme videre.

Hvis du ikke kan nå noget ad denne vej, vil det bedste være at kontakte Arbejdstilsynet. Situationen er vanskelig – og du skal passe på, at du ikke puster til unødige konflikter, da de konstant ligger og ulmer. Set fra et arbejdspsykologisk synspunkt er det ikke godt at have en uddannet som leder – og det er ikke godt at have så mange ufaglærte til dette meget komplekse og belastende arbejde.

Jeg håber, jeres stress- og volds-politik er i orden, og at I som medarbejdere tilbydes ekstern supervision. Vi ved, at misbrugere kan være voldelige og truende, og supervision kan være en nødvendighed til forebyggelse af udbrændthed.

Det er et stort ansvar, du har, og du kan kontakte din fagforening, hvis du har brug for yderligere støtte.

Held og lykke.

Pia Ryom

ILLUSTRATION: PETER M. JENSEN

Sociale forhold
Anne Dahl Petersen, socialrådgiver i FOA

Psykisk arbejdsmiljø
Pia Køhler Ryom, arbejdspsykolog, Arbejdsmedicinsk Klinik i Ålborg

Overenskomst
Erik Hersch, konsulent i FOA

Sygehjælpere i klemme

Jeg er nyansat i fleksjob som uddannet sygehjælper. Jeg har ikke været inden for faget i de sidste cirka 10 år på grund af en rygskade, jeg pådrog mig under en forflytning af en beboer. Jeg kan ikke holde til at arbejde fuld tid på grund af min ryg og de følgesygdomme, der er fulgt med arbejdsskaden.

Jeg har 16 års anciennitet som sygehjælper samt en voksenpædagogisk uddannelse. Det er svært at finde arbejde inden for dette fag, så derfor er jeg søgt over til mit gamle arbejdsområde, hvor jeg også kan bruge min viden om pædagogik. Jeg er utroligt skuffet over, at der ikke er tænkt på at følge op på overenskomsten for sygehjælpere. Som fleksjobber er jeg nu kommet i klemme med hensyn til lønnen, da kommunerne ikke vil give mere end mindstelønnen inden for det fag, man er uddannet indenfor. Det vil for mit vedkommende sige, at jeg

vil jeg få løn efter løntrin 16, fordi sygehjælperne ikke er steget tilsvarende de andre sundhedsgrupper. Social- og sundhedshjælperne starter som nyuddannede på løntrin 18. Er der slet ikke nogen, der har tænkt på, at det er nu, de nedslidte sygehjælpere, der endnu er tilbage, ender i fleksjob? Er det den måde, vi skal behandles på efter lang, tro tjeneste inden for sygehjælperfaget? Min arbejdsgiver har undersøgt, om jeg kan blive omskoleet til social- og sundhedshjælper, men det vil tage 26 uger på skolebænken. Det lyder da helt hen i vejret, fordi da jeg undersøgte, om jeg kunne blive social- og sundhedsassistent for 10 år siden, kunne det gøres på 1 år. Desværre fik jeg afslag dengang på grund af, at man ikke ville tage hensyn til mig i den somatiske pleje.

Jeg synes virkelig, I burde tage overenskomsten for sygehjælperne op til revision og forventer selvfølgelig, at det bliver gjort ved overenskomstforhandlingerne næste år. Jeg vil meget nødt arbejde på løntrin 16 de næste 16 år, jeg har tilbage på arbejdsmarkedet. *(Indsenderens navn er redaktionen bekendt)*

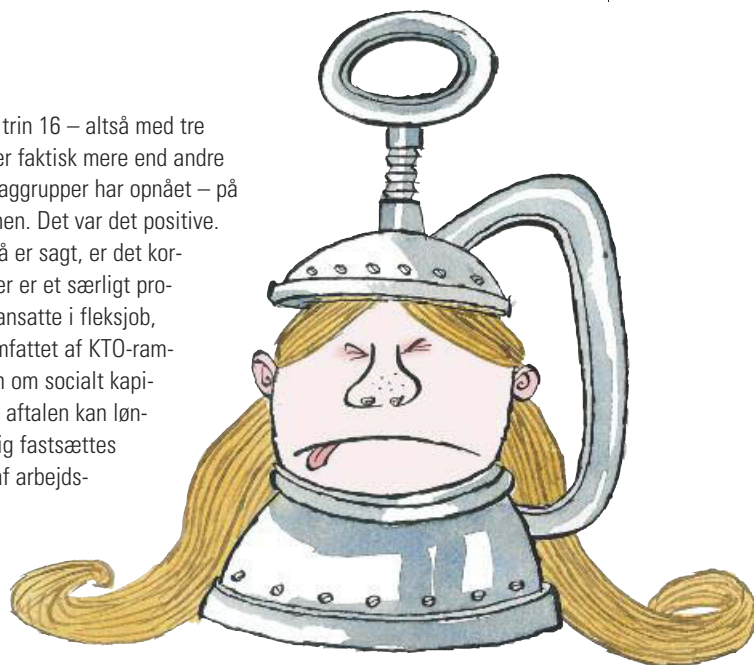
Svar

For at tage det sidste først, så vil du næppe resten af din ansættelsestid forblive på trin 16, som er grundlønnen for sygehjælpere. Grundlønnen blev ved overenskomstfornyelsen i 2008 forhøjet fra

trin 13 til trin 16 – altså med tre trin. Det er faktisk mere end andre af FOAs faggrupper har opnået – på grundlønnen. Det var det positive. Når det så er sagt, er det korrekt, at der er et særligt problem for ansatte i fleksjob, som er omfattet af KTO-rammeaftalen om socialt kapital. Ifølge aftalen kan lønnen nemlig fastsættes ensidigt af arbejdsgiveren til stillingens begynderløn, hvis der ikke kan opnås enighed om andet.

Det har FOA i lang tid fundet utilfredsstillende – især fordi der er afsagt to kendelser, som fastslår, at fleksjobbere ikke er omfattet af de i overenskomsterne centralt aftalte kvalifikations-, funktions- eller garantilønninger eller i øvrigt af lokale forhåndsaftaler medmindre det er aftalt eller forudsat lokalt. Derfor stillede vi allerede i forbindelse med overenskomstfornyelsen i 2005 krav om, at fleksjobbere omfattes af overenskomsten i sin helhed samt af aftalerne om lokal løndannelse. Det blev afvist af arbejdsgiverne.

Vi kom dog et lille skridt videre, idet der for de fleste af FOAs områder blev indgået et nyt protokollat (nr. 3 – se www.foa.dk) til hver enkelt overenskomst – herunder til

overenskomsten for social- og sundhedspersonale. Overenskomstparterne er enige om, at fleksjobbere indgår i de årlige lønforhandlinger, hvis man opfylder de arbejdsmæssige forudsætninger og derfor ikke alene skal være aflønnet på grundløn gennem længere tid. Vægrer din arbejdsgiver sig ved at indgå i reelle forhandlinger kan din lokalafdeling begære, at de centrale overenskomstparter tilkaldes og bistår i en fornyet lokal forhandling. Der kan til OK 2011 – ligesom ved overenskomstfornyelsen i 2008 – rejses medlemskrav om, at løn- og ansættelsesvilkårene for fleksjobbere skal forbedres. Så hold øje med indkaldelser til møder/arbejdspladsmøder her i foråret 2010, hvor der skal diskuteres overenskomstkrav til OK-11.

Erik Hersch

Sygdomspolitik. FOA Aalborg får stor ros fra tre sygdomsramte medarbejdere, som mener, mange arbejdsgivere kan lære meget af den nordjyske FOA-afdeling.

Eksemplarisk. Tre medarbejdere i FOA Aalborg blev ramt af længerevarende sygdom. De roser afdelingen for fantastisk omsorg og støtte under sygdommen. Noget mange arbejdsgivere kunne lære af, mener de. Fra venstre Susanne Kramer, Ann Schneider og Lene Arreborg.

Ovenpå igen

Af **Anni Heiberg**

Foto: **Michael Bo Rasmussen**

Langtidssygemelding og dårlig samvittighed plejer at gå hånd i hånd. Men i FOA Aalborg erklærer tre medarbejdere, at de trods langvarig sygdom ikke har haft skyggen af dårlig samvittighed. Ikke fordi de er ligeglade med deres arbejdsplads, men fordi FOA Aalborg fra dag 1 viste forståelse og støtte og erklærede, at de tre medarbejdere ikke skulle komme tilbage, før de var klar.

»Jeg er blevet set, hørt og forstået 100 procent som medarbejder og har ikke følt noget pres overhovedet. Tværtimod, fortæller socialrådgiver *Ann Schneider*. Hun måtte sygemelde sig i tre måneder på grund af en depression. De første seks uger på fuld tid, de sidste seks uger var hun tilbage på arbejde på deltid og med begrænsede og veldefinerede opgaver.

Ann Schneider deler erfaringer med faglig medarbejder *Susanne Kramer* og husassistent *Lene Arreborg*. Susanne blev sygemeldt med stress, og Lene fik en diskusprolaps. De tre medarbejdere var langtidssygemeldt i samme periode, og dermed var ti procent af medarbejderne i FOA Aalborg langtidssyge. Det ændrede ikke på arbejdspladsens tålmodighed og omsorg.

Giv dig tid

I dag er Susanne Kramer igen på fuld tid. Hendes sygdom fik afdelingen til at analysere og ændre arbejdsprocedurer for at undgå flere stresstilfælde blandt medarbejderne.

»Som faglig medarbejder oplever jeg, at mange medlemmer presses til at begynde for tidligt. Her oplevede jeg det totalt modsatte,« fortæller Susanne. »Jeg fik at vide, at jeg ikke skulle sætte tid på, hvornår jeg kom tilbage, eller hvor meget jeg kunne arbejde. Efter 14 dage begyndte jeg

med en time til halvanden om dagen, og jeg gik hjem med god samvittighed. Efter to måneder på deltid valgte jeg at gå på fuld tid, men jeg er stadig ikke på fuld kraft. Jeg justerer selv arbejdsmængden, og ledelsen og kollegerne bakker mig 100 procent op.«

Omsorg betaler sig

Husassistent Lene Arreborg arbejder på deltid efter et halvt års sygemelding. På sin tidligere arbejdsplads oplevede hun det pres, der ofte følger med sygemeldinger. Her blev hun fyret på grund af sygdom.

»Jeg havde flere korte sygeperioder og følte hele tiden mistillid. De troede ikke, jeg var syg, før den dag jeg faldt om med en blodprop. Jeg plejer overhovedet ikke at have lyst til at komme på arbejde igen efter sygdom. Her glædede jeg mig til at komme tilbage til mine superkolleger,« fortæller hun.

Mistillid og pres er ikke god medicin, og måske er de tre medarbejdere i virkeligheden kommet hurtigere på arbejde igen, fordi de har fået opbakning og tid fra deres arbejdsplads?

»Hvis jeg var blevet presset, tror jeg ikke, jeg havde været tilbage endnu. Det havde stresset mig,« siger Ann Schneider.

Skab tryghed

Det er ledelsessekretær i FOA Aalborg *Susanne Tranholm*, der har stået for kontakten til de tre medarbejdere under deres sygdom.

»Det er min opgave at give tryghed og fortælle, at vi er glade for vores medarbejdere. Vi håber selvfølgelig, at de kommer hurtigt tilbage, men de skal ikke komme, før de er klar. Og når de nu fortæller, at de ikke er tilbage 100 procent, så vil jeg sige:

Tryghed. »Det er min opgave at skabe tryghed og fortælle medarbejderne, at de ikke skal komme tilbage, før de er klar,« siger ledelsessekretær *Susanne Tranholm*.

Nej, men hvem siger, de overhovedet skal det? Og hvad er 100 procent?«

»Vi tænker ikke i kroner og øre, når det gælder sygemeldte medarbejdere, men jeg tror, det kan betale sig at vise omsorg og tillid. Vi plejer at sige, at det koster et år at få en ny medarbejder, så vi har tid til at vente,« siger Susanne Tranholm.

Susanne var jævnlige i telefonisk kontakt med de tre medarbejdere under sygdomsforløbet, og hun gjorde sig umage, så en opringning blev opfattet som omsorg og ikke pres.

»Man skal kende sine medarbejdere, så de ved, at man ringer for at høre, hvordan det går og ikke for at presse dem,« siger hun.

»Ja, den åbne og ærlige dialog er afgørende, og den havde vi,« siger Ann Schneider.

Ingen automatik

Mange arbejdspladser har en omfattende og velformuleret sygdomspolitik. I FOA Aalborg har de ingen.

»Nej, vi kan ikke slå op og se, hvad man skal gøre efter 14 dage. Tingene kan også blive for nedskrevet. Vi ser på det enkelte tilfælde og føler os frem,« siger Susanne Tranholm.

»Det er aldrig godt med for meget automatik, når det er menneskelig omsorg, der er brug for. Den flotte behandling, vi har fået i FOA, kunne mange arbejdsgivere lære noget af,« fastslår Ann Schneider. ■

heiberg@reportagegruppen.dk

Partistøtte

FOA går ikke ind for, at medlemmerne skal støtte politiske partier over deres kontingent. Hvis det alligevel skulle komme på tale, kan du melde fra på forhånd ved at udfylde kuponen. Ved at sende den direkte til forbundets revisor opnår du anonymitet. FOA får kun at vide, hvor mange der har frameldt sig – ikke hvem. Afmeldelsen gælder, indtil du annullerer den. Du behøver derfor ikke sende kuponen ind igen. Du kan klippe kuponen ud og sende den i en kuvert til:

Revisionsinstituttet

Skagensgade 1

2630 Tåstrup

Mærk kuverten: Erklæring.

(Desværre er det på grund af loven ikke muligt at indsende kuponen elektronisk.)

Erklæring

- Jeg ønsker at være fritaget for at betale til politiske partier eller partipolitiske formål i øvrigt over medlemskontingentet.
- Jeg ønsker at annullere min tidligere framelding af støtten til politiske partier.

Cpr-nr.: _____

Lokalafd.: _____

Navn: _____

Adresse: _____

Postnummer: _____

By: _____

Dato: _____

Underskrift: _____

Sammen

skal vi bekæmpe racisme
og diskrimination

LO, FOA, Spillerforeningen, HK, SL, NIF,
DUI- LEG og VIRKE og 3F markerer
FN's Dag for bekæmpelse af racisme
og diskrimination med et møde på ...

Arbejdermuseet
søndag den 21. marts
klokken 13.30

Sidste frist for tilmelding: 12. marts på integration@lo.dk

Er du rigtig klog?

Test din viden og vær med i lodtrækningen om et gavekort til Coop Danmark til en værdi af 250 kroner.

Vi trækker lod blandt de indsendere, der har svaret rigtigt på flest spørgsmål.

Alle svarene kan findes i dette nummer af *fag og arbejde*.

Send den rigtige rækkefølge af bogstaver til redaktionen@foa.dk senest den 11. marts og skriv 'quiz' i emnefeltet.

Kun medlemmer af FOA kan deltage i lodtrækningen.

Vinderen af quizzen i *fag og arbejde* nr. 2 blev Sonja Knudsen, Holsted.

1. Hvor stort er løngabet mellem mande- og kvindeløn i Danmark nu?

- A. 17,7 procent
- B. 15,5 procent
- C. 12,2 procent

2. Hvor mange procent af adspurgte FOA-medlemmer oplever, at deres mand tjener mere, selvom ægtefællerne har sammenlignelige uddannelser og jobs?

- A. 30 procent
- B. 40 procent
- C. 50 procent

3. På hvilken plads i verden ligger Danmark, når det gælder ligeløn?

- A. 9. plads
- B. 17. plads
- C. 43. plads

4. Hvornår trådte loven om ligeløn i kraft i Danmark?

- A. 1946
- B. 1966
- C. 1976

5. Hvor mange medarbejdere i hjemmeplejen oplever, at der er tid nok til kørsel mellem deres borgere?

- A. 1 ud af 3
- B. 1 ud af 5
- C. 1 ud af 7

6. Hvad skal Marianne Balcer fra Vordingborg Hjemmepleje gøre, hvis hun ikke kan nå sine borgere inden for normal arbejdstid?

- A. Skrive ekstra tid på sin timeseddel
- B. Sige det til sin leder, så hun eventuelt kan få mere køretid
- C. Hun skal bare nå det

7. Hvor ligger den omtrentlige grænse for at få erstatning ved tab af erhvervsevne?

- A. 10 procent
- B. 15 procent
- C. 20 procent

8. Hvorfor er der reklamer i *fag og arbejde*?

- A. For at få indtægter som er med til at finansiere udgivelsen af fagbladet
- B. For at skabe lidt afveksling i fagbladet
- C. Fordi FOA gerne vil støtte de produkter, der bliver reklameret for

9. Hvilket telefonnummer har FOAs A-kasses callcenter, som har åbent 16-20 alle hverdage?

- A. 4697 0101
- B. 4697 1111
- C. 4697 1010

10. Hvor mange har ringet til FOAs A-kasses callcenter, siden det åbnede 1. april 2009?

- A. 500
- B. 5.000
- C. 50.000

Gå i a-kassen efter lukketid

Callcenter. Godt 5.000 medlemmer har ringet til A-kassens callcenter i Odense, siden starten i april sidste år.

Af **Karin Svennevig Hyldig**
Foto: **Heidi Lundsgaard**

Siden FOAs A-kasse fik sit callcenter 1. april sidste år, har sagsbehandlerne haft travlt med at svare på spørgsmål mellem klokken 16 og 20. Over 5.000 har indtil videre ringet 46971010 efter a-kassens normale lukketid for at få hurtig hjælp til et eller andet. 25 om dagen i snit. Især indmeldelser modtager de vagthavende mange af for tiden.

»Den udvidede åbningstid ligner en ubetinget succes, og tager brodden af mange store og små bekymringer,« fortæller a-kasseleder *Lone Nielsen*.

»Hvis man for eksempel kommer hjem fra arbejde og finder en rykker fra os i postkassen men ved, at regningen er betalt, så er det da rart lige at få den sag ud af verden med det samme. Så man kan sove roligt om natten,« forklarer hun.

A-kassens callcenter

Hvis du har brug for at kontakte a-kassen uden for normal åbningstid, kan du ringe til vores callcenter på telefon 46 97 10 10. Vi har åbent mandag-fredag kl. 16-20. Inden for normal åbningstid skal du kontakte din lokale a-kasse.

Ka' det virkelig passe?

Ligesom alle andre i afdelingen tager Lone Nielsen sine tre-fire månedlige telefonvakter efter normal lukketid. Det har efter hendes mening bragt sagsbehandlere og medlemmer tættere på hinanden.

»Folk ringer jo fra hele landet og griner måske lidt, når de får sådan en fynbo i

»Nu skal jeg lige se, hvor langt din sag er i systemet ... Jamen, det ser faktisk fint ud. Jeg tror endda, der er et brev på vej ...«

SVAR PÅ OPKALD TIL CALLCENTRET

røret. Vi kan så til gengæld sidde her og regne ud, hvad der bliver diskuteret over aftensmaden ude i de små hjem,« fortæller hun.

Mellem 18 og 19 er der nemlig en del ægtemænd, der ringer ind med spørgsmål a la: »Ka' det virkelig passe, at min kone ikke kan få feriedagpenge?«

»Så behøver de ikke gå og småskændes om det resten af aftenen,« påpeger a-kasselederen.

Får fred i sindet

Travlheden er størst mellem 16 og 18. Derefter klinger spørgelysten af. Et stigende antal begejstrede takkemails har for

Nye arbejdstider.
Sagsbehandler *Carsten Carstensen* har det fint med de nye arbejdstider i A-kassen.

længst overbevist hende om, at forlænget åbningstid betaler sig og giver mange medlemmer fred i sindet.

Derfor fulgte hun heller ikke sine første indskydelse, men holdt åbent i callcenteret 23. december.

»Jeg tænkte – ærligt talt, hvem gider ringe sådan en højhellig lillejuleaften. Men det var der faktisk 20 medlemmer, der gjorde. Og de skal da ikke gå dér hele julen og bøvl med spørgsmål, vi kan besvare på stedet,« siger hun.

»Nej, du kan ikke få feriedagpenge, hvis du er på SU ...«

SVAR PÅ OPKALD TIL CALLCENTRET

Velkommen i FOA

Sagsbehandler *Carsten Carstensen* er færdig med at guide et nyt medlem gennem indmeldelsesformularen:

25 opkald. Sagsbehandler Mette Hansen tager sammen med en kollega imod gennemsnitligt 25 opkald på en callcenter-vagt.

»Jeg går meget op i, at nye medlemmer skal føle sig velkomne her hos os. Det er jo et fællesskab, de melder sig ind i,« siger han.

På en travl aften får de to vagthavende i callcentret typisk mellem 60 og 70 opringer. De fleste får hjælp, men en del må lægge på med uforrettet sag.

»Vi svarer kun på a-kassespørgsmål. Faglige spørgsmål ved vi ikke nok om, og

vi laver ingen sagsbehandling på det her tidspunkt af dagen,« siger Carsten Carstensen. Typisk sender han en mail til den kollega, der har sagen. Og han er ikke bange for at love, at vedkommende nok skal ringe i morgen.

»Der opstår alt for let fejl, hvis vi blander os i sager, vi ikke er ordentligt inde i,« forklarer han.

»Men selvfølgelig sidder vi ikke bare på vores hænder og siger 'beklager', når det virkelig brænder på. Jeg blev for eksempel en aften ringet op af en meget ulykkelig kvinde med sygdom i familien. Hun stod og manglede øjeblikkelig hjælp til sin orlovsansøgning, og da gik jeg simpelthen ind her ved siden af og fandt en kollega i faglig afdeling, der tilfældigvis sad og arbejdede sent,« siger Carsten Carstensen. ■

svennevig@stofanet.dk

Tættere på.
A-kasseleder Lone Nielsen synes, callcentret har bragt medlemmerne og a-kassen tættere på hinanden.

Nyt ydelseskort

Den 4. januar stoppede aktiveringsydelsen. Fremover vil du i stedet modtage dagpenge eller rettere sagt *dagpenge under aktivering*.

Ydelseskortet *Aktiveringsydelse* bruges derfor ikke længere. I stedet skal du benytte det nye ydelseskort *Dagpenge/Dagpenge under aktivering*, som du finder i web a-kassen.

Er du ledig og skal have dagpenge, skal du også benytte det nye ydelseskort *Dagpenge/Dagpenge under aktivering*. Det gamle dagpengekort bruges heller ikke længere.

Spar tusindvis af kroner med dit nye medlemskort

Dit nye medlemskort er også et LO Plus fordelskort. Du kan spare tusindvis af kroner hos vores fordelspartnere på alt lige fra Bolig & have til Ferie & fritid.

Bliv ikke snydt. Gå ind på www.loplus.dk før du handler.

- Auto
- Bolig & have
- Ferie & fritid
- Forsikring & jura
- Hvidevarer
- IT & telefoni
- Mad & drikke
- Personlig pleje
- Tøj & tilbehør
- Økonomi

Skousen

Når du som LO Plus medlem handler hos Skousen, får du 10% rabat på alle skiltede priser i butikken.

Nyt Syn - Udvalgte butikker

Som LO Plus medlem får du 10% rabat på vejl. priser ved kontantkøb hos Nyt Syn. (dog ikke varer købt på abonnement)

Dansommer

Få 10 % rabat ved leje af feriehus i Danmark og udlandet som LO Plus medlem.

ALKA Forsikring

Med LO Plus kortet kan du få 10% rabat på dine forsikringer hos ALKA.

Sommerferie på Røsnæs

Luksus-ferieophold for medlemmer

Bliv forkælet i en hel uge og oplev Danmark, når det er allersmukkeste

Værelserne er parate ved ankomsten, feriegæsten skal bare pakke bagagen ud, slappe af og nyde at være helt fri for de daglige pligter i en uge.

Alt serveres for gæsten – stor breakfast-buffet, frokost-buffet med mange lune og kolde anretninger, friskbagt brød, eftermiddagskaffe med hjemmebagte kager, to-retters middagsmenu og aftenkaffe med is og saft til børnene.

Tiden er feriegæstens egen. Man kan tage på tur med frokostpakke og kaffe. Man kan også vælge at dase på stranden, fiske eller fordrive tiden med spil og aktiviteter indendørs eller udendørs.

Her er mange hyggelige kroge, hvor man kan få sig en sludder, et spil billard, bordtennis eller petanque.

Kalundborg er en smuk middelalderby med en del seværdigheder i omegnen.

I løbet af ugen vil der blive arrangeret en grillaften, rundbold eller naturvandring for alle interesserede.

Kort sagt: Er du ung, ældre, single eller familie – du er velkommen til et lækkert ferieophold i dejlige sommer Danmark på det smukke Røsnæs Hotel & Kursuscenter i Vestsjælland.

Ankomst lørdag til frokost.
Afrejse følgende fredag.

Tilbuddet gælder:
Uge 26 – kun voksne
Uge 27 og 28 – voksne og børn

Pris pr. voksen med fuld forplejning: 2.950 kr.

Børn mellem 2 og 13 år betaler halv pris ved opredning i forældres værelse.

Tilmelding kun ved telefonisk henvendelse:

Røsnæs Hotel & Kursuscenter
Klintedalsvej 60, 4400 Kalundborg
Tlf. 59 50 80 67

Email: info@roesnaes.dk
www.roesnaes.dk

JOB I GENTOFTE KOMMUNE

Social- og sundhedsassistenter til dagvagt i Gentofte Kommunes hjemmepleje

Den udekørende hjemmepleje søger social- og sundhedsassistenter på fuld eller deltid.

Den normale arbejdstid ligger mellem kl. 8–16 afhængig af det aftalte timetal, men der er mulighed for individuelle aftaler. Der er fast weekendvagt.

Vi har omstruktureret og har behov for social- og sundhedsassistenter, som ønsker høj faglighed og kompetenceudvikling og som vil være med til at sikre en høj faglig kvalitet i den hjælp og pleje, som udføres hos brugerne.

Vi kan tilbyde

- Et helhedsorienteret arbejde i samarbejde med sygeplejen
- Faglig sparring og udvikling samt temadage
- En bred vifte af kursustilbud både internt og eksternt
- At yde hjælp til brugerne så de kan bibeholde et så selvstændigt liv som muligt
- Arbejde indenfor kompetenceområder
- Arbejde med komplekse hjem
- Tæt samarbejde med pårørende, visitation og andre relevante samarbejdspartnere
- Gode kollegaer og kompetent ledelse
- Grundig introduktion til området
- Fokus på arbejdsmiljø og medarbejder trivsel
- En alsidig arbejdsdag, hvor 2 dage ikke er ens
- Løn i henhold til gældende overenskomst, og ud fra principperne i "ny løn".

Vi søger kollegaer som

- Kan lide at omgås ældre i eget hjem
- Har en anerkendende tilgang til sit arbejde, dette gælder både i relationerne med arbejdskollegaer, og brugere og pårørende
- Bruger sin faglighed til at støtte og vejlede andre kollegaer
- Har gode samarbejdsevner
- Er stabil – åben og ærlig
- Har mod på en fleksibel hverdag
- Kan dokumenterer skriftlig
- Ser muligheder frem for begrænsninger
- Har et godt humør og et positivt syn på livet
- Har indlevelsessevne
- Kan bidrage til den faglige debat og udvikling
- Har lyst til at være med til at udvikle området.

Yderligere oplysninger

Daglig leder Karin Ejstrup Christiansen, tlf. 3998 7516, 3092 7952.

Daglig leder Tina søndergaard, tlf. 3998 7540, 2945 9214.

I Gentofte Kommune er der en generel politik om, at der ved ansættelse indenfor ældreområdet skal forevises straffeattest.

Ansøgning

Ansøgningsfrist: 1. april 2010.

Ansøgning, vedlagt CV og øvrige bilag, sendes til:

Gentofte kommunes hjemmepleje.

Att. Karin Ejstrup Christiansen,
Tina Søndergaard,
Søndersøvej 41
2820 Gentofte.

GentofteHjemmepleje@gentofte.dk

Gentofte hjemmepleje

- består af 2 områder med 6-7 lokalgrupper. Områderne grænser op til København, Gladsaxe og Lyngby-Taarbæk kommune. Vi ligger tæt på offentlig transport. I hver gruppe er der en daglig leder, ca. 20 medarbejdere som har til huse forskellige steder i kommune. Vi holder daglige møder, som primært bruges på faglig sparring. En gang om ugen holder vi personalemøde, hvor der bl.a. arrangeres undervisning.

Gentofte Kommune vil være Danmarks mest attraktive kommunale arbejdsplads. Kunne du tænke dig et meningsfuldt job, på en arbejdsplads med et højt serviceniveau, hvor fagligheden er i top, og hvor der samtidig er plads til et arbejdsliv og familieliv i balance? Så er Gentofte Kommune svaret. I Gentofte Kommune tror vi på, at dygtige og tilfredse medarbejdere og ledere er den bedste garanti for, at borgerne får den bedst mulige service. Læs mere på www.gentofte.dk

GENTOFTE KOMMUNE

- en attraktiv arbejdsplads

HILLERØD
KOMMUNE

www.hillerod.dk

UDDANNEDE SSA/SSH

Plejecenter Bauneparken i Skævinge

Vi er et nyrenoveret plejecenter med 48 boliger og arbejder ud fra leve/bo-miljøtanken. Vi har gode tog- og busforbindelser.

Vi forventer, at du

- kan arbejde selvstændigt og tværfagligt
- har humor, er fleksibel og anerkendende.

Vi kan tilbyde

- **Vikariat i dagvagt, 32-35 timer pr. uge pr. 01.04.10-30.11.11**
- **Aftenvagter 28 timer pr. uge pr. 01.03.10 eller efter aftale.**

Den ene fast onsdag og torsdag samt weekend i lige uger.
Den anden fast mandag og tirsdag samt weekend i lige uger.

Du er velkommen til at henvende dig til områdeleder Britta Hansson på telefon 7232 6306.

Ansøgning sendes til Plejecenter Bauneparken, Ny Harløsevej 24, 3320 Skævinge eller via mail til bauneparken@hillerod.dk.

Ansøgningsfrist den 17. marts 2010. Samtaler afholdes i uge 12.

Hvem læser din stillingsannonce i fag og arbejde?

Det gør næsten hvert andet medlem!

- og jo mere du gør ud af den, desto flere læser den...

På www.dmfnet.dk kan du se en række gode råd til brug for udformning af annoncen. Tryk blot på knappen *Gode råd*.

Du kan også maile til os på kontakt@dmfnet.dk eller ringe til os på 70 22 40 88.

Besøg vores hjemmeside og ring og få en snak om dine muligheder for at blive vikar hos det foretrukne vikarbureau inden for sundhedssektoren.

 39 69 10 89

www.personalegruppen.dk

Hvis du kommer til skade på dit arbejde

En **arbejdsskade** er en skade sket i arbejdstiden, der efterfølgende giver dig problemer.

En skade sket i **arbejdstiden** bliver langt fra altid anerkendt som arbejdsskade af Arbejdsskadestyrelsen. Det skyldes, at der er særlige regler for, hvad der skal til for at en skade kan anerkendes som arbejdsskade.

Hvis din skade kan anerkendes som en arbejdsskade efter **arbejdsskadeloven**, kan du få betalt behandlingsudgifter, få erstatning for mén og erstatning for varigt at miste din evne til at tjene det du kunne før skaden

Hvis din **arbejdsgiver** kan drages til ansvar for, at du er kommet til skade, kan du få svie og smerteerstatning og erstatning for løntab i din sygeperiode.

Læs mere om arbejdsskader på www.foa.dk/arbejdsskader

Landsmøde for ledere

20. maj klokken 10-16 på Quality Hotel Park i Middelfart

Temaet for formiddagen er FOAs lederarbejde lokalt og centralt, og om eftermiddagen sætter vi fokus på lederuddannelse og uddannelsesmuligheder for FOAs ledere. Se hele programmet på www.foa.dk.

Har du lyst til at deltage i landsmødet for ledere, kan du kontakte din lokale FOA-afdeling og høre om mulighederne.

og vi har seks vindere!

Birthe Stenberg Jensen
Tønnesgade 13, st.tv.
7100 Vejle

Judith Hansen
Tolvkarlevej 89
3400 Hillerød

Bente Marie Jensen
Tuksvej 3
9700 Brønderslev

Miriam Gehrt
Bakkebøllevvej 95
4760 Vordingborg

Lisa Bahl
Assensvej 530
5642 Millinge

Margit Valentin Hansen
Mølbakvej 21
Skelund
9560 Hadsund

vinderne kan vælge imellem

1 Sportstrøje med lynlås (S-XXXL)

2 Ur, med urkæde

3 Caps. A: gråt logo – B: rødt logo

4 Sports t-shirt (S-XXL)

5 USB-stik med logo

6 Pung. A: herre – B: dame

7 Paraply. A: regnbue – B: sort

8 A: Rygsæk. B: Shopper.

9 Jakke – windbreaker sort str.: S-XXXL

Send løsningen

Skriv løsningen (de gule felter) til mlix@foa.dk eller send et brev til: Mark Nixon, *fag og arbejde*, Stauings Plads 1-3, 1790 København V. Mærk kuverten »krydsord«.

Husk at skrive hvilken præmie, nummer, bogstav og evt. størrelse, du ønsker dig. God fornøjelse!

Vi skal have løsningen senest den 19. marts

Løsning på opgaven i **fag og arbejde** nr. 2, 2010

Brønderslev

Seniorklubben vil efter en vinter med sne og kulde fejre forårets komme med god mad og hyggeligt samvær på Landboskolen 16. marts kl. 18. Pris pr. deltager: 200 kr. inkl. 1 genstand. Tilmelding til bestyrelsen senest 9. marts. *P.b.v. Ellen Hermansen*

Frederikshavn

Generalforsamling 23. marts kl. 19 i FFK Hallerne, Flade Engvej 8, Frederikshavn. Dagsorden ifølge lovene. Se dagsordenen på www.foa.dk/frederikshavn. Dørene åbnes for indskrivning fra kl. 17.30. Kl. 18-19 vil der være spising. Af hensyn til bestilling af mad samt bustransport skal du tilmelde dig senest 18. marts kl. 17 på tlf. 46 97 11 70 eller på mail frederikshavn@foa.dk. Du kan også sende en sms til tlf. 61 30 23 24. I beskeden skal du skrive dit navn + antal + arrangementsnr. 2310. Ønsker du at benytte den fælles transport fra Skagen eller Sæby, skal du ringe til afdelingskontoret og tilmelde dig. Her får du også nærmere info om opsamlingssted og -tid. *Afdelingsbestyrelsen*

Seniørerne. Generalforsamling 17. marts kl. 13, hvor der serveres en varm ret + en øl/vand. Indkomne forslag sendes til bestyrelsen senest 3. marts og sidste tilmelding er 10. marts. Syng sammen med musik v/Inga og Hans 14. april kl. 14, hvor sidste tilmelding er 7. april. Foredrag v/Linda Stengård, SOS-Børnebyerne 19. maj kl. 14, hvor sidste tilmelding er 12. maj.

Hjørring

Seniorklubben. Generalforsamling 16. marts kl. 14 i FOAs lokaler, Mellemgade 12, Hjørring. Medbring venligst en pakke til ca. 25 kr. til efterfølgende bankospil. Dagsorden ifølge lovene. På valg: Formand Lilly Jensen modtager genvalg, bestyrelsesmedlemmer for 2 år – Grethe Nielsen modtager genvalg, og Margrethe Jensen modtager ikke genvalg. Suppleanter for 1 år: Irma Olsen og Lilli Jensen. Tilmelding senest 12. marts kl. 12 til enten Inga Brønnum 98 92 38 31 eller Lilly Jensen 98 92 21 01. *P.b.v. Lilly Jensen*

Silkeborg-Skanderborg

Pensionsrådgivning. Som en service for medlemmerne vil en pensionsrådgiver fra PenSam være til rådighed for medlemmerne 8. og 22. marts kl. 12-14.30 på FOA Kontoret, Dalgasgade 24, Silkeborg. Såfremt du ønsker at tale med vejlederen, kan du træffe aftale om tidspunkt på tlf. 46 97 20 20.

Foredrag ved Poul Nyrup Rasmussen om hans liv i politik 28. april kl. 18-21. Arrangementet afholdes

i Lunden, Vestergade 74, Silkeborg. Gratis for medlemmer. Maks. 180 pladser. Bindende tilmelding til FOA på tlf. 46 97 20 20.

Edb-kurser. Tænd & Sluk 1 for begyndere afholdes i FOA Huset 7.-8. april kl. 8-16. Kursusindhold: Introduktion samt øvelser i Word, søgning på nettet. Tænd & Sluk 2 for øvede afholdes i FOA Huset 26.-27. april kl. 8-16. Kursusindhold: Introduktion samt øvelser i Excel. Flere øvelser i Word. Kreativ layout for meget øvede afholdes i FOA Huset 2.-3. juni kl. 8-16. Kursusindhold: PowerPoint, download billeder fra nettet, indsættelse af billeder og tekst. Der er fuld forplejning på kurserne, der ydes ikke daglønstab. Tilmelding skal ske på tlf. 46 97 20 20. Maks. 11 pladser på hvert kursusforløb.

Seniorklubben afholder hyggegetur m/frokost 21. april. Mødested: Alderslyst Kirke kl. 12. Deltagerpris: 75 kr. Tilmelding senest 8 dage før på tlf. 46 97 20 20.

Skive

Ordinær generalforsamling afholdes torsdag den 25. marts kl. 18.30 i Kulturcenter Limfjord.

Pædagogisk Sektor afholder generalforsamling torsdag den 25. marts kl. 17.30 i Kulturcenter Limfjord.

Teknik- og Servicesektoren afholder generalforsamling torsdag den 25. marts kl. 17 i Kulturcenter Limfjord.

Social- og Sundhedssektoren afholder generalforsamling den 25. marts kl. 17 i Kulturcenter Limfjord.

Lillebælt

Medlemsarrangement 8. marts kl. 19 med temaet *At miste og den nye arvelov*. Oplægsholdere er bedemand Tommy Dueholm og advokat Marianne Bitsch. Det foregår i FOA- huset, Stationsvej 32, Middelfart. **Medlemsrejse** til Berlin, Bøhmen og Prag den 13.-18. juni. Vi har en overnatning i Berlin og fire i Liberec. Der er udflugter hver dag. Prisen for medlemmer er 2.875 kr. og for ledsagere 3.295 kr. Alle udflugter, halvpension i 3 dage og kvartpension i 2 dage er inkl. i prisen. Program for rejsen kan rekvireres i afdelingen. Tilmelding senest 12. marts.

Odense

Generalforsamling i afdelingen 21. april kl. 19 (der startes med spising kl. 18) i Marienlystcentret, Windelsvej 138, Odense. Dagsorden ifølge lovene. På valg: Afdelingsformand Inge Grønbech, næstformand Nina Skov-Lauridsen, Hanne Hemmingsen, Erik Mikkelsen, Annette Bredal Jensen og Jytte Laen (modtager genvalg). Bilagskontrollant vakant og bilagskontrollantsuppleanter Joan Jensen og Karsten Sørensen modtager genvalg. Valg af statsautoriseret/registreret revisor. Indkomne forslag skal være afdelingen skriftligt i hænde senest 7. april kl. 12. Ved personvalg kan der ved fremmøde i afdelingen i

Vindere i MedlemsPulsen

Hver måned trækker vi lod blandt deltagerne i FOAs medlemspanel, MedlemsPulsen. Hovedpræmien er ét weekend-ophold for to på et Comwell-hotel i Danmark.

Har du endnu ikke tilmeldt dig MedlemsPulsen, kan du stadig nå det. Du skal være medlem af FOA – Fag og Arbejde, have en e-mail-adresse og så skal du have tid og lyst til at deltage i 4-8 undersøgelser hvert år.

Du bliver deltager ved at gå ind på www.foa.dk/medlemspulsen og besvare en række spørgsmål. Vindere i januar var:

Weekend-ophold

Signe Hindsberger, Bistrup Park 54, 3460 Birkerød

Gavekort a 250 kroner til Coop

Jørgen Johannsen, Dalstrøget 26, 8600 Silkeborg
Elna Sundgaard-Lund, Ribe Landevej 59, B 2, 6100 Haderslev
Susanne Fulsig Kjeldsen, Hjørdalsvej 17, 8883 Gjern
Palle Kaiser, Lokesvej 11, 8464 Galten
Inga Mikkelsen, Irisvej 13, 9740 Jerslev J

Vinderne får direkte besked.

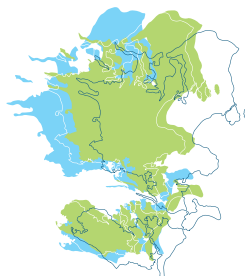
Lærebøger?
Få op til 25 procent i rabat.
Ring til din FOA-afdeling.

åbningstiden – eller efter aftale – skriftligt afgives stemme fra 15.- 21. april. Regnskab kan afhentes i afdelingen fra 7. april. Der vil være mulighed for at deltage i spisning – det kræver tilmelding på tlf. 46 97 18 00 eller www.foa.dk/odense senest 14. april. Til selve generalforsamlingen kræves ikke tilmelding. *P.b.v. afdelingsformand Inge Grønbech*

Seniorklub Gruppe D har generalforsamling 3. marts kl. 14 i FOA Vesterbro 120. Der skal vedtages ændringer i lovene for fællesklubben. Forårets bankospil 11. marts kl. 12.30 på Tolderlundsvej 7 – husk madpakker. Spillet begynder kl. 13.30. Der spilles om de sædvanlige gode gevinster. Der er amerikansk lotteri i kaffepausen. Kom og vær med så vi kan hygge os sammen. Ole Helmig (Thomas Helmigs far) kommer og fortæller om sit liv fra student til overlæge 17. marts kl. 14. Det er topunderholdning, og du vil mere dig i flere timer, så hvis du har et par timer til overs i din travle pensionisttilværelse, så skulle du komme på Vesterbro 120. Sejltur på Haderslev Fjord med hjuldamperen Helene 27. april kl. 8.30 og forventet hjemkomst ca. kl. 18. Vi kører fra P-pladsen Ålykke allé, Rugårdsvej. Vi sejler 12 km ud ad fjorden til Aarø – 1½ time med en usædvanlig smuk naturoplevelse og en dejlig middag om bord. Efter at have gået lidt rundt på Aarø, kører vi fra Aarøsum til Starup Kirke, en rigtig treskibet basilika. Vi nyder kaffe og kage ved bussen. Efter en tur rundt om Haderslev Dam og Tørring Mølle går turen tilbage til Odense. Prisen for hele herligheden er 350 kr. Tilmelding senest 8. april. *P.b.v. Kjeld Rasmussen*

Svendborg

Generalforsamling 16. marts kl. 18.30. Der serveres en let buffet kl. 17.30 i FOAs mødelokaler 3. sal. Dagsorden ifølge lovene. På valg: 2 bestyrelsessuppleanter, 2. suppleant Birthe Dybro og 3. suppleant Heidi Juel (2-årig periode), bilagskontrollant Karin Sørensen (2-årig periode), bilagskontrollantsuppleant Lise Bendixen (2-årig periode) og fanebærersuppleant William Jensen (2-årig periode). Valg til udvalg: kursusudvalg Anne Jacobsen, Alice Mortensen, Maria Haladyn, Heidi Juel, Marianne W. Christensen og Ulla Pedersen. Regnskabet ligger til gennemsyn i afdelingen fra 2. marts, ligesom kopi kan afhentes efter aftale. Tilmelding til deltagelse i buffet senest 11. marts kl. 12 til sekretariatet på tlf. 46 97 27 27 eller [\[svendborg@foa.dk\]\(mailto:svendborg@foa.dk\). Husk ved tilmelding at oplyse navn, cpr-nr. og tlf.nr. Husk at medbringe dit FOA-medlemskort – du skal bruge det til indtjekning. *P.b.v. afdelingsformand Lisa Pihl Jensen*](mailto:tilmeld-</p>
</div>
<div data-bbox=)

Frederikssund

Generalforsamling og bankospil 17. marts kl. 13.30 i FOA HUSET. Dagsorden ifølge lovene. Indkomne forslag skal være bestyrelsen i hænde senest 14 dage før generalforsamlingen. Traditionen tro er der efterfølgende bankospil.

Seniorklubben afholder Cafedag 14. april kl. 13.30 i FOA HUSET. *Humlepigene* underholder med sange fra Bakken, pigerne bliver akkompagneret af guitar-spil. Kom og smag på bestyrelsens hjemmebag til kaffen og nyd det musikalske indslag. Den årlige udflugt går til Geo Centret på Møn 19. maj. Vi forsøger at holde prisen på det sædvanlige beløb på 200 kr. for klubmedlemmer og gæster 250 kr., men ret til ændringer forbeholdes. Vi spiser på Restaurant Kaj Kok. Tilmeldingen er bindende, og betaling skal ske på et forudgående møde – dog senest 14. april. Afgang fra Frederiksværk Station ca. kl. 9.20 og fra Frederikssund Station ca. kl. 9.45. Drabschef Øve Dahl fra Københavns Politi kommer 15. september kl.

fag og arbejde
fagbladet for FOA

Sidste frist

for aflevering af stof til afdelinger og klubber

Blad:	Sidste frist	Udkommer
april 2010	4. marts	08. april
maj 2010	7. april	6. maj
juni 2010	4. maj	3. juni

Teksten må være redaktionen i hænde på afleveringsdagen SENEST med morgenposten

13.30 i FOA HUSET og fortæller om livet i afdelingen – om dansk politi/Københavns Politi og om drabs- efterforskning. Ligeledes berettes om samarbejdet med Kriminalteknisk Afdeling, retsmedicinerne og pressen. Der bliver bagefter tid til at stille spørgsmål.

Midtsjælland

Edb-kurser. Begynderkursus 6., 13., og 20. april og hjemmesidekursus 4., 11. og 18. maj. Tilmelding til afdelingen.

Medlemsmøde om efterløn 10. marts kl. 18 i FOA Midtsjællands lokaler på Japanvej 2, Slagelse. Fuldmægtig Svenne Jensen og a-kasseleder Ulla Døj vil gennemgå reglerne for efterlønssbevis og overgang til efterløn. Mødet forventes at tage ca. 2-3 timer afhængig af spørgelysten. Af hensyn til servering af sandwich skal tilmelding ske til afdelingen på telefon 46 97 19 70 senest 3. marts.

Nikolaj Kirk – festligt foredrag 11. marts med den kendte kok på Selandia på Willemoesvej 4, Slagelse. Pris for medlemmer: 100 kr. og for ledsager: 150 kr. Der kan kun medbringes en ledsager pr. medlem. Tilmelding via hjemmesiden.

19. marts er faglig afdeling i Ringsted lukket på grund af møder.

Studietur til Flensborg 13. april. Læs mere om denne tur på www.foa.dk/midtsjaelland.

Generalforsamling 20. april på Ankerhus, Slagelsevej 70, Sorø. Vi starter med spisning kl. 18, hvortil der kræves tilmelding til afdelingen senest 13. april. Dagsorden ifølge lovene.

Ekstraordinær generalforsamling i Social- og Sundhedssektoren 28. april kl. 19 på Japanvej 2, Slagelse. Dagsorden: Valg af ny sektorformand. Forslag til kandidater skal være sektoren i hænde senest 6. april. **1. maj** – læs mere på www.foa.dk/midtsjaelland, når tiden nærmer sig.

Spændende studietur til Polen 16.-20. maj. Læs mere på www.foa.dk/midtsjaelland.

Loppemarked – kom og gør et godt køb. FOA Midtsjælland holder loppemarked 29. maj kl. 11-15 på P-pladsen, Japanvej 2, Slagelse. Der vil være salg af pølser og andre forfriskninger. Er du kræmmer? Har du brug for at få ryddet ud på loftet eller i kælderens? Så ring og bestil en stand hos FOA Midtsjælland på 46 97 19 70. Det er gratis for medlemmer af FOA. Reservation skal ske senest 21. maj. Du skal selv medbringe bord og eventuel stol.

FOA 1

Pensionist- og Efterlønsklubben for Kommunale Arbejdsledere. Generalforsamling 19. april kl. 10.30 i FOA 1, Vilhelm Thomsens Alle 9, Valby. Dagsorden ifølge lovene. Uden for perioden afgår kasserer Hans-Chr. Nielsen – nyvalg af kasserer for 1 år. Eventuelle forslag skal være formanden i hænde senest 8 dage før generalforsamlingen. *Formand Helge Koch*

Staunings Plads 1-3,
 1790 København V.

 Telefon: 46 97 26 26
 Telefax: 46 97 23 00
 www.foa.dk
Kontortid:
 Mandag-torsdag: 8:30-16:00
 Fredag: 8:30-15:00
PenSam
 Jørgen Knudsens Vej 2,
 Postboks 282,
 3520 Farum

 Telefon: 44 39 39 39
 Telefax: 44 39 39 40
 www.pensam.dk
FOA-afdelinger:

Afd. 1:	46 97 11 00
foa1@foa.dk	
Bornholm:	46 97 33 13
bornholm@foa.dk	
Brønderslev:	46 97 10 30
broenderslev@foa.dk	
Esbjerg:	76 10 93 50
esbjerg@foa.dk	
Frederikshavn:	46 97 11 70
frederikshavn@foa.dk	
Frederikssund:	46 97 12 00
frederikssund@foa.dk	
Guldborgsund:	46 97 17 50
guldborgsund@foa.dk	
Herning:	46 97 12 60
herning@foa.dk	
Hjørring:	46 97 13 46
hjoerring@foa.dk	
Holbæk:	46 97 14 00
holbaek@foa.dk	
Holstebro:	46 97 14 14
holstebro@foa.dk	
Horsens:	46 97 14 55
horsens@foa.dk	
Kolding:	46 97 15 76
kolding@foa.dk	
KLS:	46 97 15 00
cls@foa.dk	
Køge:	46 97 16 00
koege@foa.dk	
Lillebælt:	46 97 36 10

lillebaelt@foa.dk	
Lfs:	35 44 45 46
lfs@lfs.dk	
Lolland:	46 97 30 00
lolland@foa.dk	
Mariagerfjord:	98 51 21 11
mariagerfjord@foa.dk	
Midtsjælland:	46 97 19 70
midtsjaelland@foa.dk	
Nordsjælland:	46 97 33 90
nordsj@foa.dk	
Nordvestsjælland:	46 97 14 77
nordvestsj@foa.dk	
Odense:	46 97 18 00
odense@foa.dk	
Randers:	46 97 19 00
randers@foa.dk	
Roskilde:	46 97 19 90
roskilde@foa.dk	
Silkeborg-	
Skanderborg:	46 97 20 20
silkeborg-skanderborg@foa.dk	
Skive:	46 97 20 80
skive@foa.dk	
Social- og Sundhedsafdelingen	
sosu@foa.dk	46 97 22 22
Svendborg:	46 97 27 27
svendborg@foa.dk	
Sydsjælland:	46 97 28 00
sydsj@foa.dk	
Sønderborg:	46 97 34 00
soenderborg@foa.dk	
Sønderjylland:	46 97 35 00

soenderjylland@foa.dk	
Thisted-Morsø:	46 97 29 00
thistedmorsoe@foa.dk	
Trafikfunktionærernes	
Fagforening:	46 97 28 80
trafik@foa.dk	
Varde:	75 21 01 00
varde@foa.dk	
Vejle:	75 82 52 88
vejle@foa.dk	
Viborg:	46 97 30 30
viborg@foa.dk	
Aalborg:	46 97 31 31
aalborg@foa.dk	
Århus:	89 36 66 66
aarhus@foa.dk	
Lokalkontor	
i Odder:	86 55 21 40

PMF-afdelinger:

PMF afd. 1:	46 97 31 01
pmf-afd1@foa.dk	
PMF afd. 4:	43 71 66 90
pmf-afd4@foa.dk	
FOA/PMF Kbh. Syd:	46 97 28 50
kbhsyd@foa.dk	
PMF Fyn:	46 97 13 13
pmffyn@foa.dk	

ANSVARSHAVENDE:
 Gitte Hejberg, chefredaktør
 gith@foa.dk. Tlf.: 46 97 24 58.
REDAKTIONEN:
 redaktionen@foa.dk
 Finn Olsen, redaktionschef, grafiker
 fino@foa.dk. Tlf.: 46 97 23 97.
 Rie Schmidt, redaktionssekretær
 ries@foa.dk. Tlf.: 46 97 23 28.
 Britta Lundqvist, journalist
 brlu@foa.dk. Tlf.: 46 97 23 20.
 Jette Rantorp, journalist
 jehr@foa.dk. Tlf.: 46 97 24 68.
 Merete Nielsen, journalist
 men@foa.dk. Tlf.: 46 97 25 25.
 Maj Dahl-Rasmussen, journalist
 mdr@foa.dk. Tlf.: 46 97 25 65.
 Finn Danielsen, journalist
 fida@foa.dk. Tlf.: 46 97 23 33.
 Gro Ammendrup, journalistpraktikant
 gram@foa.dk. Tlf.: 46 97 24 19.
 Joe Anderson, grafiker.
 joe001@foa.dk. Tlf.: 46 97 23 22.
 Maja Honoré, grafiker.
 maja001@foa.dk. Tlf.: 46 97 22 57.
FORSIDEILLUSTRATION:

Llustra

 Medlem af Dansk Fagpresse
 Tilsluttet Fagpressens Mediekontrol
OPLAG: 205.565/6. årgang**TRYK:** Color Print A/S**ISSN:** 1901-0222**REDAKTIONEN SLUTTET:** 22. februar
 Indlæg til 'AFDELINGER OG KLUBBER'
 sendes til både Dorthe Møller, dorm@foa.dk
 og Mark Nixon, mlix@foa.dk
 April-nummeret: 4. marts
ANNONCER:
 DANSK MEDIAFORSYNING
 Telefon: 70 22 40 88
 www.dmfnet.dk
ANNONCEFRIST:

April-nummeret: 19. marts

UDGIVER:
 Staunings Plads 1-3,
 1790 København V
 Telefon: 46 97 26 26
 Telefax: 46 97 22 90
 www.foa.dk · e-mail: foa@foa.dk

Dit fagblad i fire versioner

Vidste du, at dit fagblad udkommer i fire forskellige versioner?

Der er en version til hver af FOAs fire sektorer: På forsiden øverst til venstre står der, hvilken version af bladet, der er tale om.

Hvis du får en forkert version af bladet, så giv besked til din lokale FOA-afdeling, som vil sørge for at registrere dig rigtigt.

Af **Katrine Klinken**
Foto: **Thomas Hergaard**

Smørstegt fiskefilet med æggesalat og dampet spidskål

Fisk er noget af det nemmeste at få på bordet i hverdagen – og med groft brød og friskkogte grøntsager, har man hurtigt en godt måltid mad. Sprøde fiskefileter er en klassiker, som ofte spises med remoulade. Her er den i stedet lavet med en æggesalat. Lav eventuelt en større portion, der kan bruges som pålæg på brød eller til en sandwich næste dag. Dressingen til æggesalaten indeholder både rå løg og persille og skal derfor spises i løbet af ca. 1 døgn. Det er altid vigtigt at skylle sine krydderurter godt i koldt vand, så man slipper for knasende sand eller jord i munden! Og risikoen for at få sygdomsfremkaldende stoffer bliver meget mindre. Opskriften er til 4 portioner.

Smørstegte fiskefileter

4 store eller 8 små fiskefileter
af rødspætte, skrubbe, skærsising
eller rødtunge

1 dl groft rugmel eller hvedemel
(grahamsmel)

1 tsk. groft salt

friskkværnet peber

2-3 spsk smør

Tilbehør: 4 tykke skiver groft rugbrød

1 spidskål

Æggesalat

5 æg

2 dl yoghurt 10 % (græsk type)

1 lille bundt bredbladet persille

2 spsk. kapers (saltede)

1/2 lille rødløg eller skalotteløg

2-3 tsk. stærk dijonsennep

friskkværnet peber og evt. salt

- Æggesalat: Kog æggene hårdkogte ca. 10 min. Hak æggene – evt. i en æggedeler.
- Skyl persille i koldt vand i en balje eller skål. Skift vand indtil der ikke er mere jord eller sand i. Lad persillen dryppe af i en si eller på et viskestykke, til den ikke er våd eller slyng den i en salatslynge.
- Skyl lidt af saltet af kapersene. Hak løget meget fint.
- Rør yoghurt med sennep, hakket persille, kapers og hakket løg. Tilsæt hakket æg og smag til med salt og peber.
- Spidskål: Fjern eventuelt de yderste grove blade på spidskålen. Skær over på langs og skær lidt af den grove stok væk.

Skær kålen ud i ca. 8 både eller stykker.

- Bring en gryde med ca. 2 ½ liter vand og en stor spsk. groft salt i kog. Kog kålstykkerne ca. 5 min. under låg. Lad dem dryppe af i en si.
- Smørstegte fiskefileter: Skyl hurtigt fiskefileterne i iskoldt vand. Bland rug- eller hvedemel med salt og peber og vend fisken heri.
- Varm smør på en pande og steg fiskefileterne ved middelstærk varme i ca. 2 min. Vend dem og steg 2 min. på den anden side til de er sprøde.
- Læg fiskefileterne på rugbrødsskiver og giv spidskål og æggesalat til.

Tips

Tørrede frugter smager meget forskelligt. De er søde og kan smage syrligt og aromatisk.

Nyd lidt tørret frugt som f.eks. rosiner, abrikoser eller figner i stedet for slik.

Et af kostrådene er, at man skal spise mere frugt og grønt – gerne 600 g om dagen.

De tørrede frugter tæller også med i regnskabet.

Se også

www.foa.dk/opskrifter

100 ÅRET FOR KVINDERNES INTERNATIONALE KAMPDAG

LIGE LØN

LIGE NU!

STORE VEGA
8. MARTS 2010
KL 19.00
DØRENE ÅBNES
KL 18.00

100 KR.
I DØREN

**SPEAKER BITE ME
STERLING
ANNIKA AAKJÆR
KIRA SKOV M. BAND
KONFERENCIER: PER VERS**

IDEAL BAR:

**MUNCK//JOHNSON
MUSIK - POLITIK - DEBAT**

Afsender:

FOA
FAGOGARBEJDE

Stauings Plads 1-3
1790 København V

41007 fag og arbejde

Udviklet til dig som er i bevægelse

Se hele
Praxis kollektionen på
www.praxiswear.dk - eller
bestill gratis katalog!

MELANGE STRÆK - Strygelet kvalitet!

En ny behagelig serie hvor komfort, design og funktionalitet går sammen i en behagelig enhed. Serien kombinerer bomullens absorberingsevne og stretchens elasticitet med polyestersens slidstyrke, anti-krøllegenskaber og farveægted.

Model 19213
Dame tunika
med taljering
XS - 4XL

kr. 349,-

inkl. moms
kr. 279,20 ekskl. moms

Model 19209
Dame polo
med taljering
XS - 4XL

kr. 349,-

inkl. moms
kr. 279,20 ekskl. moms

Model 19212
Unisex poloskjorte
XS - 4XL

kr. 349,-

inkl. moms
kr. 279,20 ekskl. moms

MICROFIBERBUKSER

Behagelig og praktisk buks i blød kvalitet med mange smarte detaljer.

Model 23302
Mikrofiberbukse
XXS - 4XL

kr. 329,-

inkl. moms
kr. 263,20 ekskl. moms

Model 25180 Monaco
Sandaler til damer og herrer
med velcrolukning.
Kvalitet: Imiteret skind med
indersål af ruskind.
Farve: Sort - Hvid
Størrelse: 36-46

kr. 299,-

inkl. moms
kr. 239,20 ekskl. moms

Bestil og se hele kollektionen på 97 12 82 82 eller www.praxiswear.dk

Hammershusvej 16 i · 7400 Herning · Telefon 97 12 82 82 · Telefax 97 12 08 08

praxis

... gør din dag behagelig